

“โรฮิงญาเป็นภัยอันตราย” ภาพตัวแทนของชาวโรฮิงญา ในวาทกรรมข่าว: การวิเคราะห์อุปลักษณะเชิงวิพากษ์*

ธีระยุทธ สุริยะ**

บทคัดย่อ

บทความนี้มุ่งศึกษากลวิธีทางภาษาประเภทอุปลักษณะในวาทกรรมข่าวเกี่ยวกับชาวโรฮิงญา ระหว่าง พ.ศ.2550-2558 จากหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ เดลินิวส์ มติชนคม ชัด ลึก และข่าวสด รวมทั้งสิ้น 620 ข่าว เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้อุปลักษณะกับภาพตัวแทนของชาวโรฮิงญา โดยใช้กรอบการวิเคราะห์อุปลักษณะเชิงวิพากษ์ของชาร์เตอร์ริส แบล็ค ผลการวิเคราะห์พบว่าอุปลักษณะนำเสนอภาพตัวแทนประกอบด้วย 1) โรฮิงญาเป็นภัยอันตราย นำเสนอผ่านการใช้อุปลักษณะนี้ อุปลักษณะไฟ อุปลักษณะสงคราม อุปลักษณะการรักษาโรค 2) โรฮิงญาเป็นภาระ/สิ่งไม่พึงประสงค์ นำเสนอผ่านอุปลักษณะบ้าน อุปลักษณะสิ่งสกปรก อุปลักษณะนิ้วพิช 3) โรฮิงญาเป็นกลุ่มคนที่น่าสงสาร สื่อผ่านอุปลักษณะธุรกิจ 4) โรฮิงญาเป็นปัญหา

* บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างกลวิธีทางภาษากับภาพตัวแทนของชาวโรฮิงญาในสื่อออนไลน์ไทย: การศึกษาตามแนววาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์” ผู้วิจัยขอขอบคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ณัฐพร พานโพธิ์ทอง อาจารย์ที่ปรึกษาที่ให้คำแนะนำในการทำวิทยานิพนธ์ และขอขอบคุณสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) ที่ได้มอบทุนพัฒนากำลังคนด้านมนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์ (ทุนเรียนดีมนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย) ประจำปี พ.ศ.2555

** นิสิตระดับดุขฎิบัณฑิต ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ติดต่อได้ที่: thirayut.sry@gmail.com

สื่อผ่านอุปลักษณะเกมกีฬา อุปลักษณะการเรียน อุปลักษณะเหล่านี้ทำหน้าที่ ได้แก่
1) การแบ่งขั้วพวกเขาพวกเรา 2) เน้นการนำเสนอด้านลบของโรฮิงญาให้โดดเด่น
และซ่อนภาพด้านที่นำเสนอของชาวโรฮิงญา 3) ลดทอนความเป็นมนุษย์ผ่านการ
เลือกใช้แบบเปรียบที่ไม่มีคุณสมบัติความเป็นมนุษย์เมื่ออ้างถึงโรฮิงญา หน้าที่
เหล่านี้ช่วยสร้างความชอบธรรมให้กับรัฐบาลไทยในการสกัดกั้นไม่ให้ผู้อพยพเข้ามา
และผลักดันผู้อพยพที่เข้ามาแล้วออกไปจากประเทศ

คำสำคัญ: อุปลักษณะเชิงวิพากษ์; โรฮิงญา; วาทกรรมข่าว

“The Rohingyas are a Danger”
The Representations of Rohingyas
in Thai News Discourse: A Critical Metaphor Analysis*

Thirayut Suriya**

Abstract

This article aims to study metaphor as linguistic device in news discourse about the Rohingya. Six hundred and twenty pieces of news were collected from the Thai online newspapers: *Thai Rath*, *Daily News*, *Matichon*, *Kom Chad Luek* and *Khao Sod* from 2007 to 2015, and *Charteris-Black's* Critical Metaphor Analysis (CMA) was adopted to examine the relationship between metaphors and representations of the Rohingya. The findings reveal four representations as follows: 1) the Rohingya are dangerous, represented

* This paper is based on my Ph.D. dissertation, “The Relationship between Linguistic Devices and Representations of Rohingya in Thai Online Media: A Critical Discourse Analysis”. I would like to express my sincere thanks to my advisor, Associate Professor Dr.Natthaporn Panpothong, who always gives me good directions. Thank you to Office of the Higher Education Commission for “Royal Thai Government Scholarship: Project of Human Resource Development in the Humanities and the Social Sciences” (Year of 2012)

** Ph.D.'s student, Department of Thai, Faculty of Arts, Chulalongkorn University, e-mail: thirayut.sry@gmail.com

by war metaphors, fire metaphors, and medical treatment metaphors. 2) the Rohingya are undesirable, represented by house metaphors, dirtiness metaphors and weed metaphors. 3) the Rohingya are miserable people, represented by business metaphors and 4) the Rohingya as a problem, represented by sport metaphors and education metaphors. These metaphors function as follows: 1) to distinguish between us and them 2) to emphasis negative aspects of the Rohingya and hide the miserable plight of this ethnic group 3) to dehumanize the Rohingya by the selection of source domains that detach features of human beings when referring to Rohingya. These functions legitimize the Thai government's action and policy to deny the Rohingya entry to the country and to expel Rohingya migrants from the country.

Keywords: Critical Metaphor Analysis; Rohingya; news discourse

1. บทนำ

การอพยพของชาวโรฮิงญา (Rohingya) เกี่ยวข้องกับประเทศไทยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เนื่องจากผู้อพยพกลุ่มนี้ใช้ประเทศไทยเป็นทางผ่านไปสู่ประเทศที่สามและบางส่วนใช้เป็นจุดหมายปลายทาง ทั้งนี้หากย้อนกลับไปพิจารณาสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในรัฐยะไข่ของประเทศพม่า ปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดการอพยพของชาวโรฮิงญาเป็นระยะๆ คือ ความขัดแย้งทางศาสนา ความแตกต่างทางชาติพันธุ์ การเมือง ฯลฯ ครอสแมน (Crossman, 2014) กล่าวว่าชาวโรฮิงญาถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างรุนแรงจากชาวยะไข่โดยมีรัฐบาลพม่าสนับสนุน เช่นเดียวกับคอนสแตนติน (Constantine, 2012) ซึ่งเห็นว่าชาวโรฮิงญาเป็นชาติพันธุ์ที่น่าสงสารถูกทารุณกรรมทั้งทางร่างกายและการละเมิดด้วยกฎหมายจนต้องอพยพไปยังประเทศต่างๆ ภาพของชาวโรฮิงญาที่สื่อผ่านสื่อตะวันตกจึงมักเป็นภาพที่น่าสงสาร

อย่างไรก็ตามในบริบทของสังคมไทย ความคิดเห็นของคนในสังคมจะแตกต่างกันออกไป เห็นได้จากความคิดเห็นที่ปรากฏในกระดานสนทนา (web board) เช่น เมื่อมีผู้ตั้งกระทู้ถามในเว็บไซต์พันทิปว่า “สงสารชาวโรฮิงญา อยากช่วยเหลือแต่ไม่รู้จะทำอย่างไร” ผู้วิจัยพบว่าความคิดเห็นส่วนใหญ่ต่อต้านชาวโรฮิงญาและมักใช้ถ้อยคำในเชิงลบหรือแฝงอคติ ทั้งนี้ความเห็นเชิงลบที่พบอาจจะเป็นผลมาจากวาทกรรมที่ร่ายล้อมในวิถีชีวิตของผู้คนในสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งวาทกรรมข่าวซึ่งเป็นสิ่งที่แพร่กระจายไปในวงกว้างและไม่ได้ทำหน้าที่เสนอเหตุการณ์เท่านั้น แต่ยังส่งอิทธิพลต่อความคิดและพฤติกรรมของคนในสังคมด้วย ดังที่ฟาน ไตจ์ (van Dijk, 2008, p. 103) กล่าวว่า อุดมการณ์หรือชุดความคิด (ideology) และอคติต่างๆ ที่คนในสังคมมีต่อกลุ่มชาติพันธุ์ไม่ได้เป็นสิ่งที่ติดตัวมาแต่กำเนิด หรือเกิดขึ้นจากธรรมชาติ สิ่งเหล่านี้เกิดจากการเรียนรู้และได้รับผ่านการสื่อสารทั้งในภาษาพูดและภาษาเขียน ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาวาทกรรมข่าวเกี่ยวกับโรฮิงญาจากมุมมองทางภาษาศาสตร์

“อุปลักษณ์เชิงวิพากษ์” (Critical Metaphor Analysis - CMA) เป็นหนึ่งในแนวทางที่นักภาษาศาสตร์เลือกใช้ในการวิเคราะห์วาทกรรม ตามมุมมองของ

การศึกษาภาษาศาสตร์ปริชาน (cognitive linguistics) อุปลักษณ์ (Metaphor) เป็นการศึกษาภาษาที่สัมพันธ์กับระบบความคิดของผู้ใช้ภาษา เลคอฟและจอห์นสัน (Lakoff & Johnson, 1980) อธิบายว่า อุปลักษณ์ไม่ได้เป็นเพียงภาษาที่สละสลวยที่ใช้ในคำประพันธ์เพียงเท่านั้น แต่ยังปรากฏใช้ทั่วไปในวิถีชีวิตประจำวัน ทั้งยังเป็นสิ่งพื้นฐานที่มนุษย์ใช้จัดการประสบการณ์ของตนเอง โดยเราต่างเข้าใจและเข้าถึงประสบการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นผ่านอุปลักษณ์ เช่น เมื่อผู้ใช้ภาษากล่าวว่า “ชีวิตคือการเดินทาง บางครั้งก็ราบรื่นบางครั้งก็ขรุขระเป็นหลุมเป็นบ่อ” จะสะท้อนให้เห็นว่าผู้พูดคิดว่าชีวิตเป็นเหมือนการเดินทางและอุปสรรคเป็นเหมือนเส้นทางที่ไม่ราบรื่น ผ่านการนำลักษณะบางประการของการเดินทางและชีวิตมาเปรียบเทียบเชื่อมโยงกัน แมคชินและเมย์ (Machin & Mayr, 2012, p. 164) กล่าวว่า การใช้อุปลักษณ์จะทำให้ลักษณะบางด้านของประสบการณ์ถูกเน้น และในขณะเดียวกันก็สามารถปกปิดซ่อนเร้นสิ่งอื่นๆ เช่นเดียวกับแฟร์คลอฟ (Fairclough, 1995) ซึ่งให้เห็นว่า การเลือกใช้อุปลักษณ์เป็นปัจจัยสำคัญที่อาจจะทำให้เกิดภาพตัวแทนที่ต่างกันได้ ผ่านการเลือกใช้แบบเปรียบ

ที่ผ่านมานักวาทกรรมวิเคราะห์ได้นำแนวคิดอุปลักษณ์เชิงวิพากษ์ไปวิเคราะห์ประเด็นปัญหาทางสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาประเด็นเกี่ยวกับผู้อพยพ เช่น รีฟาย (Refaie, 2001) ได้ศึกษาอุปลักษณ์ที่ปรากฏในการรายงานข่าวของหนังสือพิมพ์ในออสเตรเลียเกี่ยวกับผู้ลี้ภัยชาวเคิร์ดในประเทศอิตาลี อุปลักษณ์ที่ปรากฏสื่อให้เห็นว่า ผู้ลี้ภัยเป็นน้ำ [Asylum seeker as water] ผู้ลี้ภัยเป็นอาชญากร [Asylum seeker as criminal] ผู้ลี้ภัยเป็นกองทัพที่เข้ามาโจมตี [Asylum seeker as invading army] โดยหนังสือพิมพ์ออสเตรเลียมักนำเสนอผู้อพยพชาวเคิร์ดว่าเหมือน “กองทัพ” ในแง่ที่เข้ามา “บุกรุก” และ “โจมตี” ยุโรป การมาถึงของคนกลุ่มนี้มักถูกอ้างถึงด้วยคำว่า “การจู่โจม” หรือ “การบุกรุก” ชาร์เตอร์ริส แบล็ค (Charteris-Black, 2006) ศึกษาอุปลักษณ์ที่นักการเมืองใช้เกี่ยวกับผู้อพยพในอังกฤษ พบการใช้อุปลักษณ์ที่สำคัญ ได้แก่ [Immigration is a disaster] อุปลักษณ์ภัยพิบัติทางธรรมชาติที่พบมากเมื่อกล่าวถึงการอพยพ คือ อุทกภัย ทั้งยังพบอุปลักษณ์ [Britain is a container] ซึ่งเป็นการเปรียบเทียบพื้นที่ของประเทศอังกฤษว่ามีลักษณะเหมือนเป็นพื้นที่ปิดล้อม ด้วยเหตุนี้การเปรียบเทียบผู้อพยพเป็นเหมือนน้ำที่กำลังเข้ามาใน

ภาษาจะจึงก่อให้เกิดความรู้สึกหวาดกลัวและต่อต้านผู้อพยพในอังกฤษ จะเห็นได้ว่าอุปลักษณะเป็นเครื่องมือสำคัญในการขบเน้นคุณลักษณะบางประการของผู้อพยพให้โดดเด่นเพื่อผลทางอุดมการณ์ (ideological effect) ประกอบกับยังไม่มียานที่วิเคราะห์วาทกรรมข่าวเกี่ยวกับชาวโรฮิงญาในภาษาไทยจากมุมมองอุปลักษณะเชิงวิพากษ์ บทความนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างกลวิธีทางภาษาประเภทอุปลักษณะกับภาพตัวแทน¹ของชาวโรฮิงญาในวาทกรรมข่าวหนังสือพิมพ์ตั้งแต่ พ.ศ.2550-2558 ตามกรอบการวิเคราะห์อุปลักษณะเชิงวิพากษ์

2. แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 กรอบแนวคิดที่ใช้ในงานวิจัย

บทความนี้เป็นกรณีวิเคราะห์อุปลักษณะเชิงวิพากษ์ซึ่งเป็นกลวิธีทางภาษาที่นักภาษาศาสตร์ให้ความสนใจในฐานะที่เป็นเครื่องมือสำคัญในการโน้มน้าความคิดของคนในสังคม ทั้งยังเป็นหลักฐานทางภาษาที่จะสะท้อนให้เห็นระบบความคิดของผู้ใช้ภาษาได้เป็นอย่างดี กรอบแนวคิดที่ใช้ในบทความวิจัยนี้ประกอบด้วยแนวคิดวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์และอุปลักษณะเชิงวิพากษ์

วาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ (Critical Discourse Analysis - CDA) เป็นกรอบแนวคิดที่นักภาษาศาสตร์มักเลือกใช้ในการศึกษาประเด็นปัญหาในสังคม

¹ ภาพตัวแทน (representation) หมายถึง การผลิตความหมายของมโนทัศน์ต่างๆ (concepts) ในความคิดของเราผ่านภาษา เป็นสิ่งที่เชื่อมระหว่างมโนทัศน์กับภาษาซึ่งทำให้เราสามารถอ้างถึง (refer) ทั้งโลกทางกายภาพของวัตถุ เช่น ผู้คนหรือเหตุการณ์ต่างๆ ไปจนถึงโลกในจินตนาการ ฮอลล์กล่าวว่าภาษาทำให้เราเข้าใจสรรพสิ่งโดยที่เราอาจจะไม่เคยเห็นสิ่งเหล่านั้น หรือไม่ต้องประสบกับเหตุการณ์เหล่านั้นจริงๆ ก็ยังเห็นภาพได้ เช่น เขายกตัวอย่างประโยค “เหล่านางฟ้าเต้นร่ายอยู่บนปลายเข็ม” แม้จะไม่มีใครเคยเห็นเหตุการณ์ที่เป็นกายภาพจริง ๆ แต่ภาษาทำให้เราเกิดภาพในจินตนาการได้ (Hall, 2013)

แนวคิดนี้มุ่งวิเคราะห์วิถีของการใช้อำนาจในทางมิชอบ การครอบงำ ความไม่เสมอภาคที่ปรากฏในภาษาพูดและภาษาเขียนในบริบททางสังคมการเมือง เพื่อทำความเข้าใจเผยให้เห็น และในท้ายที่สุดคือต่อต้านความไม่เสมอภาคในสังคม (van Dijk, 2008, p. 85)

ผู้วิจัยจะวิเคราะห์วาทกรรมข่าวเกี่ยวกับโรฮิงญาโดยใช้แนวทางฟาน ไคก์ (van Dijk, 2009, pp. 396-398) ซึ่งได้กล่าวถึงการวิเคราะห์อุดมการณ์โดยใช้แนวคิดที่เขาเรียกว่า “จัตุรัสทางอุดมการณ์” (ideological square) ซึ่งจะให้เห็นการแบ่งขั้วพวกเรา (Us) และพวกเขา (Them) ดังภาพกรอบการวิเคราะห์ด้านล่างนี้

Emphasize Our good things	Emphasize Their bad thing
De-emphasize Our bad things	De-emphasize Their good thing

ภาพที่ 1. การแบ่งขั้วพวกเราและพวกเขา จากการวิเคราะห์โดยใช้แนวคิด “จัตุรัสทางอุดมการณ์”

จากกรอบการวิเคราะห์นี้ทำให้เห็นว่ากลวิธีการนำเสนอความเป็นพวกเขาพวกเราในวาทกรรมจะอยู่ในกรอบซึ่งประกอบด้วย การเน้นสิ่งที่**เป็น**บวกของพวกเรา การเน้นสิ่งที่**เป็น**ลบของพวกเรา การลดทอนสิ่งที่**เป็น**ลบของพวกเรา และการลดทอนสิ่งที่**เป็น**บวกของพวกเรา เช่น วาทกรรมเกี่ยวกับผู้อพยพ สื่อกระแสหลักอาจจะพยายามไม่กล่าวถึงด้านบวกของพวกเรา แต่เน้นการนำเสนอด้านลบของคนกลุ่มนี้ และเมื่อกล่าวถึงกลุ่มของตนเองก็มักจะเน้นด้านที่เป็นบวก หากมีสิ่งที่**เป็น**ลบก็จะพยายามไม่กล่าวถึง ในบทความนี้ผู้วิจัยจะวิเคราะห์ให้เห็นว่าชาวโรฮิงญาถูกนำเสนอด้วยการเน้นหรือลดทอนภาพด้านใด นำไปสู่การแบ่งขั้วพวกเขาพวกเราอย่างไร ผ่านการวิเคราะห์อุปลักษณ์

อุปลักษณ์เชิงวิพากษ์ เลคอฟและจอห์นสัน (Lakoff & Johnson, 1980) กล่าวว่า เดิมคนส่วนใหญ่มักมองว่าอุปลักษณ์เป็นการใช้ภาพพจน์ การตกแต่งทางวาทศิลป์ หรือเป็นการใช้ภาษาเพื่อจุดประสงค์พิเศษ แต่แท้จริงแล้วอุปลักษณ์เป็นสิ่งที่อยู่ในชีวิตประจำวัน เราคิดและเข้าใจประสบการณ์ต่างๆ ผ่านอุปลักษณ์

อุปลักษณ์ คือ การเปรียบเทียบสิ่ง 2 สิ่งที่อยู่ต่างวงความหมายกัน ด้วยการนำคุณลักษณะบางประการของสิ่งหนึ่งมาเปรียบเทียบกับอีกสิ่ง สิ่งที่น่ามาใช้อธิบายหรือสร้างอุปลักษณ์ขึ้นมาจะเรียกว่า “แบบเปรียบเทียบ” (source domain) ส่วนสิ่งที่ต้องการอธิบายผ่านการใช้อุปลักษณ์ จะเรียกว่า “สิ่งที่ถูกเปรียบเทียบ” (target domain) รูปภาษา เช่น คำศัพท์ วลีต่างๆ ที่สื่ออุปลักษณ์จะเรียกว่า “ถ้อยคำอุปลักษณ์” (metaphorical expression) ส่วนสิ่งที่อยู่ในระบบความคิดเรียกว่า “มโนอุปลักษณ์” (conceptual metaphor) เช่น ชีวิตต้องก้าวไปข้างหน้า ชีวิตของเขามาถึงทางตัน ฯลฯ ส่วนที่ขีดเส้นใต้เป็นถ้อยคำอุปลักษณ์ หากพิจารณาจะเห็นว่านี่เป็นคำศัพท์เกี่ยวกับการเดินทางมาเป็นแบบเปรียบเทียบ และสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบคือชีวิต สะท้อนให้เห็นมโนอุปลักษณ์ [ชีวิต คือ การเดินทาง] จากที่กล่าวไปจะเห็นว่าอุปลักษณ์สะท้อนให้เห็นถึงระบบความคิดของผู้ใช้ภาษาได้เป็นอย่างดี

ณัฐพร พานโพธิ์ทอง (2556, น. 106-107) กล่าวว่า หน้าที่ของอุปลักษณ์ในด้านการถ่ายทอดความคิดเป็นสิ่งที่นักวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ให้ความสนใจ เพราะการใช้อุปลักษณ์อาจมีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายสิ่งนามธรรม กำหนดมุมมองใหม่ สื่ออุดมการณ์ รวมถึงการทิ้งเหตุผลเพื่อโน้มน้าวใจให้ผู้ฟังทำหรือไม่ทำบางอย่าง

ชาร์เตอร์ริส แบล็ค (Charteris-Black, 2004) ได้พัฒนาแนวคิดอุปลักษณ์เพื่อเป็นเครื่องมือสำคัญในการวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาในงานวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ การวิเคราะห์ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การระบุอุปลักษณ์ (metaphor identification) คือ การอ่านตัวบทโดยละเอียดเพื่อระบุรูปภาษาแสดงอุปลักษณ์ที่พบว่ามีถ้อยคำใดบ้าง 2) การตีความอุปลักษณ์ (metaphor interpretation) คือ การแสดงความสัมพันธ์ระหว่างแบบเปรียบกับสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบจากรูปภาษาที่พบในขั้นแรก เพื่อตีความมโนอุปลักษณ์ สองขั้นตอนแรกนี้ ผู้วิจัยจะใช้แนวคิดอุปลักษณ์ที่เลคอฟและจอห์นสัน (Lakoff & Johnson, 1980) ได้เสนอไว้ เพื่อระบุและตีความว่าถ้อยคำอุปลักษณ์ที่พบในวาทกรรมชวนำเสนอมโนอุปลักษณ์ใด และ 3) การอธิบายอุปลักษณ์ (metaphor explanation) คือ การอธิบายว่าเหตุใดมโนอุปลักษณ์ที่พบจึงถูกเลือกใช้ในตัวบท มีผลในการโน้มน้าวใจอย่างไร ขั้นตอนนี้ผู้วิจัยจะพิจารณาจากบริบทการ

สื่อสารว่าใครเป็นผู้ผลิตวาทกรรม และเลือกใช้อุปลักษณใดเพื่อนำเสนอภาพตัวตนของชาวโรฮิงญา และการเลือกใช้อุปลักษณที่พบในดวบทกี่ยวข้องสัมพันธ์กับบริบทของสังคมไทยอย่างไร

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ที่ผ่านมา มีงานวิจัยจำนวนมากที่ใช้แนวคิดอุปลักษณมาวิเคราะห์วาทกรรมเกี่ยวกับผู้อพยพ (Ana, 1999; Refaie, 2001; Charteris-Black, 2006) ในที่นี้ ผู้วิจัยจะกล่าวถึงงานวิจัยในช่วง 10 ปีที่ผ่านมาที่เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ครั้งนี้

มาวาดซา (Mawadza, 2012) ทำวิจัยเกี่ยวกับวาทกรรมข่าวที่เสนอภาพตัวตนของผู้อพยพในแอฟริกาใต้ พบว่าอุปลักษณเป็นกลวิธีสำคัญที่ใช้เพื่อเสนอภาพตัวตนด้านลบของชาวซิมบับเว ผ่านการเลือกใช้อันตรายที่เกิดจากอุทกภัยและอุปลักษณสงครามที่เน้นให้เห็นว่าผู้อพยพเป็นผู้บุกรุกที่จะเข้าแย่งผลประโยชน์ของพลเมือง ในทำนองเดียวกัน พาร์เกอร์ (Parker, 2015) ได้วิเคราะห์ภาพตัวตนของผู้ลี้ภัยในหนังสือพิมพ์อังกฤษและออสเตรเลียพบว่า อุปลักษณน้ำและอุปลักษณอาชญากรรมมาใช้ในหนังสือพิมพ์ของทั้ง 2 ประเทศ แต่มีหน้าที่ที่แตกต่างกัน กล่าวคือ ออสเตรเลียใช้เพื่อป้องกันชายแดนไม่ให้ผู้อพยพเข้ามา ในขณะที่อังกฤษใช้เพื่อสนับสนุนความคิดในการส่งผู้ลี้ภัยกลับคืนถิ่น มิวซอฟ (Musloff, 2015) พบว่าอุปลักษณเป็นเครื่องมือที่ใช้ลดทอนความเป็นมนุษย์ของผู้อพยพโดยการเปรียบเทียบคนกลุ่มนี้เป็นปรสิต ปลิงดูดเลือด และชี้ให้เห็นว่าแบบเปรียบเทียบดังกล่าวไม่ได้เพียงแคลดทอนความเป็นมนุษย์ แต่ยังใช้เพื่อชี้ให้เห็นว่าผู้อพยพไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของชาติ จะเห็นได้ว่า อุปลักษณเกี่ยวกับผู้อพยพ ผู้ลี้ภัย ของสื่อกระแสหลักในประเทศต่างๆ ชี้ให้เห็นว่าผู้อพยพเป็นภัยต่อความมั่นคงและเศรษฐกิจอย่างเด่นชัด อาบิตและคณะ (Abid et al., 2017) ได้เห็นถึงลักษณะเด่นดังกล่าวและสนใจว่าในกรณีที่มีตัวแปรเป็นประเทศเจ้าบ้านและประเทศที่ไม่ใช่เจ้าบ้าน ผลของการใช้อุปลักษณจะต่างออกไปหรือไม่ จึงศึกษาการใช้อุปลักษณที่นำเสนอเกี่ยวกับชาวซีเรีย ผลการวิเคราะห์พบว่า สื่อ 2 กลุ่ม ใช้อุปลักษณน้ำเพื่อกล่าวถึงผู้อพยพเช่นเดียวกัน แต่จะ

แตกต่างกันตรงที่ประเทศเจ้าบ้านจะปรากฏเด่นชัดกว่า ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะการเน้นนำเสนอช่วงเหตุการณ์ที่ผู้อพยพเข้ามาในประเทศมากกว่า

งานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับชาวโรฮิงญาในช่วงที่ผ่านมาประกอบด้วย บรูเทิน อัสราฟ และอะคินโร (Brooten, Ashraf & Akinro, 2015) ศึกษาวาทกรรม 3 กลุ่มและชี้ให้เห็นการปะทะกันของวาทกรรม คิปเจน (Kipgen, 2014) ได้ศึกษาเพื่อทำความเข้าใจปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นจากการปะทะกันระหว่างชาวพุทธในยะไข่และชาวมุสลิมโรฮิงญา และอธิบายให้เห็นว่าแต่ละฝ่ายรับรู้เหตุการณ์ความรุนแรงอย่างไรบ้าง ครอสแมน (Crossman, 2014) เน้นศึกษาเกี่ยวกับความมั่นคงของมนุษย์โดยอธิบายความขัดแย้งทางศาสนาในรัฐยะไข่และนโยบายต่าง ๆ ของพม่าที่มีต่อโรฮิงญาจนนำไปสู่สถานะของคนไร้รัฐ (stateless) และอพยพไปยังที่อื่น

ในประเทศไทยพบงานวิจัยของซุติมา สิดาเสถียร (Sidasathian, 2014) ที่มุ่งอธิบายสถานการณ์เกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยชาวโรฮิงญาในจังหวัดภูเก็ต โดยเน้นการลงพื้นที่เพื่อศึกษาในชุมชน ทั้งยังได้อธิบายถึงนโยบายของรัฐบาลไทยที่มีต่อชาวโรฮิงญา ความคิดของชาวมุสลิมที่มีต่อนโยบายของรัฐบาลงานวิจัยของอัลเบท ปอทเจส (2559) ศึกษาประเด็นโรฮิงญาในการ์ตูนจากมุมมองทางด้านนิเทศศาสตร์นอกจากนี้ยังมีบทความวิจัยของกัญชลิกา ตรีกลางตอน และศิริพร ปัญญาเมธิกุล (2560) เรื่องดังกล่าวแม้จะศึกษาจากมุมมองเชิงวิพากษ์ แต่เก็บข้อมูลเพียงช่วงเดือนพฤษภาคมถึงมิถุนายน 2558 ซึ่งเป็นช่วงที่มีเหตุการณ์พบลูกศพรถที่คาดว่าจะเป็นการฆาตกรรมชาวโรฮิงญา อาจจะทำให้ภาพตัวแทนของโรฮิงญาที่พบยังไม่ครอบคลุมนัก เนื่องจากเหตุการณ์การอพยพของคนกลุ่มนี้มีมานานนับทศวรรษ นอกจากนี้ยังนำเสนออุปถัมภ์ในฐานะหนึ่งในกลวิธีทางภาษาเท่านั้นต่างจากงานของผู้วิจัยที่เก็บข้อมูลตั้งแต่ พ.ศ.2550-2558 และมุ่งนำเสนอการใช้อุปถัมภ์ซึ่งเป็นกลวิธีโน้มน้าวใจที่สำคัญของวาทกรรมชาวมุสลิมถึงอธิบายหน้าที่ในเชิงวิพากษ์ของกลวิธีนี้ ด้านกรอบการวิเคราะห์บทความดังกล่าวใช้กรอบแนวคิดของฟาน ไคค์ โดยอาจจะเน้นไปที่การวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาและอาจจะยังมิได้อธิบายปริบททางสังคม ซึ่งเป็นสิ่งที่ฟาน ไคค์ (van Dijk, 2008, p. 1) ให้ความสำคัญและกล่าวว่า การศึกษาวาทกรรมเชิงวิพากษ์ต้องอธิบายความสัมพันธ์ระดับจุลภาค (micro-level) คือ ภาษา กับระดับ

มหภาค (macro-level) คือ บริบททางสังคม ดังนั้นงานดังกล่าวจึงมีจุดที่แตกต่างจากงานของผู้วิจัย ทั้งในแง่ของขอบเขตข้อมูล ความแตกต่างในประเด็นการนำเสนอ และกรอบการวิเคราะห์

3. ขอบเขตของข้อมูล

การศึกษานี้จะเก็บข้อมูลหนังสือพิมพ์รายวันออนไลน์ เนื่องจากเป็นสื่อที่แพร่กระจายไปยังคนจำนวนมาก ผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลจากหนังสือพิมพ์ 5 ชื่อฉบับ ได้แก่ ไทยรัฐ เดลินิวส์ มติชน คม ชัด ลึก และข่าวสด เนื่องจากเป็นหนังสือพิมพ์รายวันที่มีผู้ติดตามสูงสุดในสังคมออนไลน์ ทั้งนี้ผู้วิจัยพิจารณาจำนวนผู้ติดตามที่ปรากฏในหน้าเฟซบุ๊กแฟนเพจของหนังสือพิมพ์

การเก็บข้อมูลผู้วิจัยจะใช้คำสืบค้นข้อมูลว่า “โรฮิงญา” และ “โรฮีนจา” ทั้งนี้จะเก็บจากฐานข้อมูลออนไลน์ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ 1) ข้อมูล พ.ศ.2558 ผู้วิจัยจะเก็บจากเว็บไซต์ของสำนักข่าว 2) ข้อมูลฉบับย้อนหลัง ผู้วิจัยจะเก็บจากห้องสมุดออนไลน์ (myfirstinfo.com) ซึ่งรวบรวมข้อมูลหนังสือพิมพ์ฉบับย้อนหลังไว้

จากการเก็บข้อมูลตามกระบวนการที่ได้กล่าวไปพบว่าตั้งแต่ พ.ศ. 2550-2558 มีการเสนอข่าวทั้งสิ้น 620 ข่าว ประกอบด้วย เดลินิวส์ 175 ข่าว ไทยรัฐ 163 ข่าว คม ชัด ลึก 127 ข่าว มติชน 97 ข่าว และ ข่าวสด 58 ข่าว ทั้งนี้งานวิจัยนี้จะวิเคราะห์เฉพาะการรายงานข่าวทุกข่าวที่ปรากฏในเว็บไซต์ ไม่รวมบทความแสดงความคิดเห็น บทบรรณาธิการ คำบรรยายใต้ภาพ ฯลฯ

4. ผลการวิเคราะห์

ผู้วิจัยจะนำเสนอผลการวิเคราะห์เป็น 2 หัวข้อ คือ หัวข้อแรกจะกล่าวถึงอุปลักษณะที่นำเสนอภาพตัวแทนของโรฮิงญาซึ่งจะชี้ให้เห็นความสัมพันธ์ของการใช้

กลวิธีทางภาษาประเภทนี้กับภาพตัวแทนว่าสัมพันธ์กันอย่างไร และ หัวข้อที่สองจะกล่าวถึงหน้าที่ของอุปลักษณะในเชิงวิพากษ์เพื่ออธิบายให้เห็นว่า การใช้กลวิธีนี้มีหน้าที่ทางอุดมการณ์อย่างไรบ้าง โดยสามารถอธิบายได้ดังต่อไปนี้

4.1 อุปลักษณะที่นำเสนอภาพตัวแทนของชาวโรฮิงญา

ในหัวข้อนี้ผู้วิจัยจะกล่าวถึงผลการวิเคราะห์อุปลักษณะที่พบในวาทกรรมข่าวเกี่ยวกับชาวโรฮิงญาว่าประกอบด้วยอุปลักษณะใดบ้าง ทั้งนี้เพื่อให้เห็นหน้าที่ด้านการนำเสนอภาพตัวแทนของอุปลักษณะอย่างชัดเจนที่สุด ผู้วิจัยจะนำเสนอโดยใช้ภาพตัวแทนเป็นหัวข้อและอธิบายว่าอุปลักษณะใดบ้างที่นำเสนอภาพตัวแทนนั้น โดยสามารถอธิบายได้ดังต่อไปนี้

4.1.1 โรฮิงญาเป็นภัยอันตราย

ภาพตัวแทนที่โดดเด่นที่สุดที่สื่อผ่านกลวิธีทางภาษาประเภทอุปลักษณะ คือ โรฮิงญาเป็นภัยอันตราย เนื่องจากอุปลักษณะส่วนใหญ่ที่พบในดัวบทหนังสือพิมพ์จะเลือกใช้แบบเปรียบเทียบที่สื่อไปยังภาพตัวแทนนี้ จากการวิเคราะห์พบทั้งสิ้น 4 อุปลักษณะ ได้แก่ อุปลักษณะน้ำ ไฟ สงคราม และการรักษาโรค

1) **อุปลักษณะน้ำ** เป็นการนำแบบเปรียบเทียบมาใช้อธิบายการอพยพของโรฮิงญา เห็นได้จากถ้อยคำอุปลักษณะ เช่น *จ่อทะเลลึก ทะลึก การไหลบ่า ระลอก กระแสเส็ดลอด ฯลฯ* อุปลักษณะนี้จะเชื่อมโยงระหว่างแบบเปรียบกับสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบได้ดังนี้

สิ่งที่ถูกเปรียบเทียบ	แบบเปรียบเทียบ
โรฮิงญา	น้ำ
การอพยพ	อุทกภัย/กระแสน้ำ/การทะเลลึก/การไหลบ่า
ประเทศไทย	พื้นที่ปิดล้อม/ภาชนะ

ตัวอย่าง 1 ผู้ว่าฯ ระนอง ย้ำปฏิบัติกับกลุ่มโรฮิงญาตามหลักมนุษยธรรม เตือนภัย "โรฮิงญา" ที่จ่อทะเลลึกเข้าระนองนับหมื่นคน (คม ชัด ลึก 17 ม.ค. 52)

ตัวอย่าง 2 'โรฮิงญา' ทะลักเข้าไทย 6 พันคน (คม ชัด ลึก 7 ก.พ. 56)

- ตัวอย่าง 3 ขณะที่การแก้ไขปัญหาระยะยาว จะมุ่งไปที่ผู้ที่ยังไม่ได้เดินทางออกมาว่าจะทำอย่างไรไม่ให้เดินทางออกมาอีก โดยเรื่องนี้เป็นเรื่องที่ประชาคมระหว่างประเทศต้องร่วมมือกันแก้ไขปัญหา ไม่เช่นนั้นก็จะเกิดการไหลบ่าของผู้คนออกมาอีก (ข่าวสด 21 พ.ค. 58)
- ตัวอย่าง 4 ชาวโรฮิงญาในรัฐยะไข่ทางภาคตะวันตกของพม่าซึ่งอยู่ในสภาพคนไร้รัฐ ได้อพยพหนีตายอีกระลอกหลังจากเกิดความรุนแรงระหว่างชาวพุทธในรัฐยะไข่กับชาวมุสลิมโรฮิงญาตั้งแต่สัปดาห์ก่อน (ไทยรัฐ 13 มิ.ย. 55)
- ตัวอย่าง 5 จากการที่ทางทหารและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้วางมาตรการคุมเข้ม โดยเฉพาะการทะลักเข้ามาของชาวโรฮิงญา ปรากฏว่า ขณะนี้สถานการณ์เริ่มดีขึ้น การทะลักเข้ามาเริ่มลดน้อยลง (คม ชัด ลึก 10 มี.ค. 52)

จากส่วนที่ขีดเส้นใต้ในกลุ่มตัวอย่างที่ยกมาข้างต้นจะเห็นว่าเป็นคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับน้ำซึ่งเป็นแบบเปรียบเทียบที่นำมาใช้กล่าวถึงการอพยพของชาวโรฮิงญา ถ้อยคำอุปลักษณณ์เหล่านี้ได้สะท้อนมโนอุปลักษณณ์ [การอพยพของโรฮิงญา คือ อูทกภัย] กล่าวคือ โรฮิงญาเป็นเหมือนน้ำจำนวนมากที่ “ไหลบ่า” และ “ทะลัก” เข้ามาในประเทศไทยซึ่งเป็นพื้นที่ปิดล้อม ดังนั้นโรฮิงญาจึงเป็นภัยพิบัติที่เข้ามาทำให้เกิดความเสียหาย นอกจากนี้การไหลของน้ำยังถูกอธิบายว่ามีลักษณะเป็น “ระลอก” ซึ่งทำให้เห็นว่าการอพยพเกิดขึ้นเรื่อยๆ

การที่ประเทศไทยมีปัญหาอูทกภัยเกิดขึ้นทุกปี โดยเฉพาะอย่างยิ่งใน พ.ศ. 2554 ได้เกิดน้ำท่วมใหญ่ในประเทศ เหตุการณ์ในครั้งนั้นทำให้เกิดความยากลำบาก การสูญเสียและความรู้สึกหวาดกลัวต่อภัยน้ำท่วม แม้เวลาจะผ่านไปนานก็ยังถูกนำมากล่าวถึง ด้วยเหตุนี้การใช้มโนอุปลักษณณ์ [การอพยพของโรฮิงญา คือ อูทกภัย] ก่อให้เกิดความรู้สึกกังวลหรืออาจจะหวาดกลัวต่อผู้อพยพ

2) **อุปลักษณณ์ไฟ** เป็นการเปรียบเทียบปัญหาโรฮิงญากับคุณสมบัติบางประการของไฟ เห็นได้จากถ้อยคำอุปลักษณณ์ เช่น *ชนวน ลูกกลม ปะทุ കുရှ် ၂၄၂* โดยสามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งที่ถูกเปรียบกับแบบเปรียบเทียบได้ดังนี้

<p>สิ่งที่ถูกเปรียบเทียบ</p> <p>โรฮิงญา/ปัญหาโรฮิงญา/ความขัดแย้ง ประเทศพม่า</p> <p>การขยายขอบเขตของปัญหา</p>	<p>แบบเปรียบเทียบ</p> <p>ไฟ/เชื้อเพลิง</p> <p>ต้นเพลิง</p> <p>การลุกลามของไฟ</p>
---	---

- ตัวอย่าง 6 นายบรรสาน บุณนาค เอกอัครราชทูตไทยประจำกรุงย่างกุ้ง สหภาพพม่า กล่าวว่า ได้เข้าหารือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศพม่า เกี่ยวกับการณีชาวโรฮิงญาลักลอบเข้าประเทศไทยโดยผิดกฎหมาย ซึ่งทั้ง 2 ฝ่ายมีความคิดเห็นตรงกันว่าเป็นปัญหาที่ลุกลามมากขึ้น จำเป็นต้องได้รับการเร่งรัดแก้ไขปัญหาให้ได้ในระยะยาว (คม ชัด ลึก 9 ก.พ. 52)
- ตัวอย่าง 7 ทั้งนี้กลุ่มพระสงฆ์ชวแผ่นดินป้ายสนับสนุนประธานาธิบดีเต็ง เส่ง และวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของนายโทมัส โอเจีย ควินตานา ทูตพิเศษของคณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งประชาชาติ (เอชอาร์ซี) ที่แสดงถึงความไม่เป็นกลาง จนกลายเป็นชนวนให้เกิดเหตุรุนแรงในรัฐยะไข่ เมื่อเดือน มิ.ย. (เดลินิวส์ 3 ก.ย.55)
- ตัวอย่าง 8 นายเมียว รัตน์ โฆษกทางการรัฐยะไข่ เผยในวันนี้ว่า ความขัดแย้งครั้งใหม่ปะทุขึ้นตั้งแต่วันที่ 21 ต.ค. และจนถึงวันนี้ (25 ต.ค.) มีผู้เสียชีวิตทั้ง 2 ฝ่าย อย่างน้อย 56 ศพ บาดเจ็บอีกกว่า 100 คน (เดลินิวส์ 25 ต.ค. 55)
- ตัวอย่าง 9 การตัดสินใจเรื่องการหาที่อยู่ให้ชาวโรฮิงญา ถูกรบกวนด้วยความรู้สึกต่อต้านชาวมุสลิมที่ลุกลามไปในหลายพื้นที่ และยังคงคุกรุ่นอยู่ในระดับสูง แม้ว่า เหตุจลาจลที่เกิดจากความขัดแย้งรุนแรงระหว่างชาวพุทธกับชาวโรฮิงญา ในรัฐยะไข่ เมื่อเดือนมิถุนายนปี 2555 จะผ่านมาเกือบหนึ่งปีแล้วก็ตาม (คม ชัด ลึก 14 พ.ค. 56)

หากพิจารณาส່วนที่ขีดเส้นใต้ตามตัวอย่างที่ยกมาจะเห็นว่าเป็นคำศัพท์เกี่ยวกับไฟ ถ้อยคำอุปลักษณะเหล่านี้สะท้อนมโนอุปลักษณะ **[โรฮิงญา คือ อัคคีภัย]** โดยเปรียบเทียบความขัดแย้งในรัฐยะไข่เป็นจุดเริ่มต้นของอัคคีภัย การปะทะกันของ

ประชาชนในพื้นที่ว่าเหมือนกับการ “ปะทุ” ของไฟ แม้ในบางช่วงอาจจะสงบลงแต่แท้จริงแล้วยัง “คุกรุ่น” พร้อมทั้งจะปะทุขึ้นใหม่ นอกจากนี้ยังเปรียบเทียบให้เห็นว่าไฟที่ปะทุและระอุอยู่ที่พื้นของรัฐะไซ้อาจจะ “ลุกลาม” และขยายขอบเขตออกมาจากพื้นที่ได้ สิ่งที่น่าสนใจคือ หากพิจารณาตัวอย่างที่ยกมาจะเห็นว่าต้นเพลิงที่ทำให้เกิดไฟไหม้อยู่ที่พม่า และประเทศอื่นๆ เป็นเหมือนเพื่อนบ้านที่อาจจะไม่สามารถเข้าไปดับไฟนั้นได้ ทำได้เพียงแค่เฝ้าระวังไฟ

การใช้โมเดลลักษณะ [โรฮิงญา คือ อัคคีภัย] ทำให้ภาพของโรฮิงญาเป็นภาพของกลุ่มคนที่เป็นภัยอันตราย ในสังคมไทยมีสำนวนที่กล่าวว่า “โจรปล้นสิบครั้งไม่เท่าไฟไหม้บ้านครั้งเดียว” ด้วยเหตุนี้หากปัญหาโรฮิงญาซึ่งเป็นเหมือนไฟได้ “ลุกลาม” เข้าประเทศไทยซึ่งเป็นเหมือน “บ้าน” ก็จะก่อให้เกิดความเสียหายที่รุนแรงจะอาจจะประเมินค่าไม่ได้

3) อุปลักษณะสงคราม อุปลักษณะนี้จะเปรียบชาวโรฮิงญาเป็นข้าศึกที่บุกเข้ามาในประเทศไทย และด้วยเหตุนี้ฝ่ายไทยจึงต้องป้องกันและวางยุทธการเพื่อรับมือ จากการวิเคราะห์พบว่ามโนอุปลักษณะนี้สื่อผ่านถ้อยคำ เช่น ยึด บุกเข้ามา กบดาน วางมาตรการรับมือ บุกเข้าจับกุม ไล่ล่า ยุทธการปิดปลายทาง ฯลฯ โดยสามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างแบบเปรียบกับสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบได้ดังนี้

	สิ่งที่ถูกเปรียบเทียบ	แบบเปรียบเทียบ
	โรฮิงญา	ข้าศึก
	การเข้ามาในไทย	การบุกรุก/รุกราน
	การแก้ปัญหา	การทำสงคราม/การวางแผนรบ
ตัวอย่าง 10	ดังนั้น เชื่อว่าคงไม่มีคนไทยคนไหนต้องการให้ผู้หลบหนีเข้าเมือง 200 คนบุกเข้ามาในประเทศไทยอย่างเสรีทุกวัน (คม ชัด ลึก 17 ม.ค. 52)	
ตัวอย่าง 11	ขณะนี้หลายฝ่ายได้รับข้อมูลตรงกันว่ามีการเคลื่อนไหวของกลุ่มชาวโรฮิงญา และขบวนการค้ามนุษย์ ซึ่งจำเป็นที่เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องต้องวางมาตรการรับมือ (คม ชัด ลึก 13 ก.พ. 53)	

- ตัวอย่าง 12 ตำรวจเดินหน้าเต็มที ยุทธการปิดปลายทาง สกัด “โรฮิงญา” เข้าไทย (ไทยรัฐ 17 พ.ค. 58)
- ตัวอย่าง 13 พ.ต.ท.ชยพล ใหญ่ยิ่ง สว.3 กก.9 บก.ร.น.สตูล พร้อมกำลัง บุกเข้าปิด ล้อมจับกุม กลุ่มโรฮิงญา รวม 52 คน ได้ที่บนกระท่อมร้างหลังหนึ่ง (เดลินิวส์ 17 ม.ค. 56)

หากพิจารณาส่วนที่ขีดเส้นใต้ในกลุ่มตัวอย่างที่ยกมาจะเห็นว่า เป็นการใช้วงคำศัพท์เกี่ยวกับการทำสงครามมาอธิบายเหตุการณ์เกี่ยวกับชาวโรฮิงญา ตัวอย่างเหล่านี้สื่อมโนอุปลักษณ์ [การแก้ปัญหาโรฮิงญา คือ การทำสงคราม] ผ่านการเปรียบเทียบชาวโรฮิงญาเป็นข้าศึกที่บุกเข้ามาในประเทศไทย ด้วยเหตุนี้รัฐบาลไทยจึงต้องมีมาตรการรับมือกับข้าศึก ทั้งการบุกจับกุม ไล่ล่า การวางนโยบายเปรียบเทียบเป็นการวางยุทธศาสตร์ นอกจากนี้การนำเสนอจำนวนชาวโรฮิงญายังให้หนักถึงภาพของกองทัพที่รุกรานเข้ามาด้วย

การใช้แบบเปรียบเทียบสงครามส่งผลทางอุดมการณ์ที่สำคัญ กล่าวคือ ในทางประวัติศาสตร์สงครามระหว่างไทยกับพม่าส่งผลให้อาณาจักรอยุธยาต้องเสียกรุง 2 ครั้ง นอกจากนี้ภาพความเป็นคู่สงครามระหว่างทั้ง 2 ฝ่ายยังถูกผลิตซ้ำผ่านสื่อต่างๆ ทั้งภาพยนตร์ ละครโทรทัศน์ นวนิยาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในแบบเรียนประวัติศาสตร์ ที่กล่าวว่าในยุคสมัยของกรุงศรีอยุธยามีการรบกับพม่า 24 ครั้ง และโดยส่วนใหญ่ไทยเป็นฝ่ายตั้งรับและพม่าเป็นผู้รุกราน (สุเนตร ชุตินธรานนท์ และคณะ, 2557) ด้วยเหตุนี้เมื่อกล่าวถึงสงครามระหว่างชนชาติ คนในสังคมไทยจึงมักจะนึกถึงการสูญเสียความรุ่งเรืองของอาณาจักรอยุธยา ในกรณีของชาวโรฮิงญา แม้จะเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่พม่าไม่ยอมรับ แต่อาศัยอยู่ในพื้นที่ของพม่า เมื่อการอพยพของโรฮิงญาถูกเปรียบกับการเข้ามาของข้าศึก ย่อมก่อให้เกิดภาพของกลุ่มคนที่เป็นอันตรายต่อบ้านเมือง ด้วยเหตุนี้จึงมีความชอบธรรมที่จะปกป้องประเทศไม่ให้คนกลุ่มนี้เข้ามา และในบางครั้งอาจจะเกิดความรุนแรงขึ้นได้

4) **อุปลักษณ์การรักษาโรค** คือ การนำแบบเปรียบเทียบการรักษาโรคมาใช้อธิบายเหตุการณ์เกี่ยวกับการอพยพของชาวโรฮิงญา จากการวิเคราะห์พบว่าสื่อผ่านถ้อยคำอุปลักษณ์ เช่น *เรื้อรัง เข้าฝั่งตัว เอ๊กซเรย์ ใช้ยาแรง ผ่าตัด ฯลฯ* โดยสามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์ได้ดังนี้

	สิ่งที่ถูกเปรียบเทียบ	แบบเปรียบเทียบ
	โรฮิงญา/ขบวนการคัดค้านมนุษย์ ประเทศไทย การแก้ปัญหา	โรค/เชื้อโรค ร่างกาย การรักษาโรค
ตัวอย่าง 14	ผวจ.ระนองสั่งคุมเข้มหลังมีข่าวนายจ้างบางรายยัดไส้นำชาว “โรฮิงญา” เข้าสวมสิทธิจดทะเบียนขึ้นบัญชีแรงงาน เผยมีโรฮิงญา บางส่วนเล็ดลอด <u>เข้าฝั่งตัว</u> ในหัวเมืองชั้นใน (คม ชัด ลึก 6 ก.พ. 52)	
ตัวอย่าง 15	เอ็นเอสซีอาร์เชื่อว่า การแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกันจะช่วยให้ปัญหา <u>เรื้อรัง</u> ที่เกี่ยวข้องกับชาวโรฮิงญาสามารถได้รับการสะสางถึงต้นเหตุ (เดลินิวส์ 7 พ.ค. 58)	
ตัวอย่าง 16	รองผบ.ตร. กล่าวว่า จากกรณีที่เกิดขึ้นพบการคัดค้านมนุษย์ในพื้นที่ ต่อเนื่อง เร็วๆ นี้ตำรวจภาค 9 จะเปิดปฏิบัติการปิดปลายทาง <u>เอ็กซ์เรย์</u> <u>ทุกพื้นที่</u> ที่อาจใช้เป็นที่พักผ่อนในการคัดค้านมนุษย์ โดยเฉพาะพื้นที่ เทือกเขาแก้ว เทือกเขาสันกาลาคีรี พรมแดนไทย-มาเลเซีย ระยะทาง 16 กิโลเมตร (ข่าวสด 8 พ.ค. 58)	
ตัวอย่าง 17	'กสม.' และ 'รบ.' เร่งพิสูจน์การตายโรฮิงญา - เอกชนผัดมาลงโทษชี้ ใช้ ม.44 <u>ผัดตัด</u> ราชการ เล็งลงพื้นที่ 13 พ.ค. นี้ ยันตรวจสอบเพื่อ แก้ปัญหาไม่ได้จับผิดใคร (เดลินิวส์ 6 พ.ค. 58)	

หากพิจารณาส่วนที่ขีดเส้นใต้ในกลุ่มตัวอย่างที่ยกมาจะเห็นว่าเป็นการใช้คำศัพท์เกี่ยวกับการแพทย์ ถ้อยคำอุปโลกน์ที่ปรากฏสื่อมวลชน [การแก้ปัญหาโรฮิงญา คือ การรักษาโรค] โดยการเปรียบเทียบโรฮิงญาเป็นเหมือนเชื้อโรค ขบวนการคัดค้านมนุษย์และเจ้าหน้าที่รัฐที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับขบวนการดังกล่าว เป็นเหมือนพาหะนำโรคเข้ามา ประเทศไทยเป็นเหมือนร่างกายที่เชื้อโรคเหล่านั้นได้เข้ามาฝังตัว รัฐบาลไทยเป็นผู้ทำการรักษาด้วยการเอ็กซ์เรย์หาว่าเชื้อโรคฝังตัวอยู่ที่จุดใด เพื่อที่จะให้ยา ผ่าตัดเพื่อกำจัดทั้งเชื้อโรคและพาหะนำโรคให้หมดไป การใช้แบบเปรียบเทียบนี้เป็นการนำเสนอภาพตัวแทนของชาวโรฮิงญาในเชิงลบ (เชื้อโรค) และนำเสนอภาพตัวแทนของรัฐบาลไทยในเชิงบวก (แพทย์)

4.1.2 โรธิงญาเป็นภาระ/สิ่งไม่พึงประสงค์

ภาพตัวแทนโรธิงญาเป็นภาระและสิ่งไม่พึงประสงค์เป็นลักษณะหนึ่งของการนำเสนอด้านลบของโรธิงญา แต่การใช้แบบเปรียบกลุ่มนี้จะไม่ได้เน้นคุณสมบัติที่สื่อถึงการเป็นภัยอันตราย แต่สื่อว่าโรธิงญาเป็นภาระหรือสิ่งไม่พึงประสงค์ อุปลักษณะที่สื่อภาพตัวแทนนี้ ได้แก่ อุปลักษณะบ้าน อุปลักษณะสิ่งสกปรก และอุปลักษณะวัชพืช

1) **อุปลักษณะบ้าน** เป็นการนำเหตุการณ์การอพยพเข้ามาในประเทศไทยของชาวโรธิงญามาเปรียบเทียบกับกรมาเยือนของแขก กล่าวคือ ประเทศไทยคือบ้าน คนไทยคือเจ้าของบ้าน และโรธิงญาเป็นเหมือนแขกผู้มาเยือน เห็นได้จากถ้อยคำอุปลักษณะ เช่น *เจ้าบ้าน ต้อนรับ บ้านเรา ยามเฝ้าบ้าน เปิดประตู ฯลฯ* ดังสามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งที่ถูกเปรียบกับแบบเปรียบเทียบได้ดังนี้

สิ่งที่ถูกเปรียบ	แบบเปรียบเทียบ
ประเทศไทย	บ้าน
รัฐบาล/คนไทย	เจ้าบ้าน/สมาชิกในบ้าน
สนง.ตรวจคนเข้าเมือง	ยามเฝ้าประตู
โรธิงญา	แขก/คนแปลกหน้า

ตัวอย่าง 18 นายสุชีพ กล่าวด้วยว่า เป็นเวลา 5 ปีแล้ว ที่ชาวระนองต้องต้อนรับผู้หลบหนีเข้าเมืองชาวพม่าเชื้อสายโรธิงญา และมีจำนวนเพิ่มทวีมากขึ้นทุกปี พวกเรากองกำลังประชาชนชายแดนไทย-พม่า จำเป็นต้องต้อนรับผู้หลบหนีเข้าเมืองกลุ่มนี้ที่มีสภาพอดอยากหิวโหย แต่ด้วยน้ำใจของเจ้าบ้านที่ดีตลอดมา โดยการให้อาหาร ให้ที่พักพิงชั่วคราว (ข่าวสด 4 ก.พ. 52)

ตัวอย่าง 19 ปลายทางที่คาดว่าชาวโรธิงญาจะเดินทางไปประเทศที่นับถือศาสนาเดียวกัน ซึ่งเขาไม่อยากจะรับเพราะคนเยอะอยู่แล้ว แต่ก็ต้องเป็นไปตามหลักสิทธิมนุษยชน เพราะให้เขามาอยู่บ้านเราก็ไม่ยอม เมื่อส่งเขาต่อไปที่ไหนไม่ได้ (ไทยรัฐ 8 พ.ค. 58)

- ตัวอย่าง 20 ครั้นนี้ คงจะพูดในงานสกัดกันของ สดม.ว่าเรามีนโยบายอย่างไรบ้าง เพราะ สดม.ก็เปรียบเสมือนยามเฝ้าหน้าประตูบ้านไม่ให้คนที่ เป็นภัยคุกคามเข้ามาในประเทศ (คม ชัด ลึก 18 พ.ค. 58)
- ตัวอย่าง 21 สำคัญรัฐบาล ไม่น่าคิดสั้น เปิดศูนย์ลี้ภัย ขึ้นอย่างเป็นทางการตามที่ “ยูเอ็นเอชซีอาร์” ผลักดัน เพราะจะเท่ากับเปิดประตูให้ชาวโรฮิงญา อีกนับล้านคนในรัฐยะไข่และบังกลาเทศหลังไหลเข้าไทย ทำให้มีปัญหามารู้อจบ (ไทยรัฐ 23 ก.ย. 56)

หากพิจารณาส่วนที่ขีดเส้นใต้ในกลุ่มตัวอย่างที่ยกมาจะเห็นว่า ถ้อยคำอุปลักษณ์ที่ปรากฏคือว่า [**ประเทศไทย คือ บ้าน**] สะท้อนมุมมองสำคัญคือ *ประการแรก* เปรียบเทียบโรฮิงญาเป็นแขกผู้/คนแปลกหน้า ซึ่งเป็นการเลือกใช้คุณสมบัติของแขกที่ น่าจะมาอาศัยเพียงชั่วคราว สื่อให้เห็นว่าโรฮิงญาเป็นภาวะ (ชั่วคราว) ที่ไทยต้องดูแลช่วยเหลือ สอดคล้องกับนโยบายของไทยที่จะดูแลโรฮิงญาเพียงชั่วคราวก่อนที่จะดำเนินการส่งต่อหรือผลักดันกลับประเทศ *ประการที่สอง* การจัดวางสถานะภาพของรัฐบาลไทยในฐานะเจ้าบ้านเอื้อให้เกิดความชอบธรรมที่รัฐบาลจะปฏิเสธการเข้ามาของคนอื่นรวมถึงการผลักดันกลับ หากเห็นว่าจะจะเป็นภาวะหรือกระทบกับสมาชิกภายในบ้าน *ประการที่สาม* แบบเปรียบเทียบก่อให้เกิดการแบ่งขั้วพวกเราพวกเขา กล่าวคือ จำแนกผู้ร่วมเหตุการณ์เป็น 2 ฝ่ายอย่างชัดเจน คือ คนไทยคือสมาชิกภายในบ้าน (พวกเรา) และโรฮิงญาเป็นคนนอก (พวกเขา)

2) **อุปลักษณ์สิ่งสกปรก** คือ การเปรียบเทียบโรฮิงญาเป็นสิ่งสกปรกและการแก้ปัญหาโรฮิงญาเป็นเหมือนการทำความสะอาด เพื่อให้สิ่งสกปรกออกไปจากการวิเคราะห์พบว่าสื่อผ่านถ้อยคำ เช่น *หมักหมม สิ่งหมักหมม กวาดล้าง ล้างบาง ฯลฯ* ดังสามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์ได้ดังนี้

สิ่งที่ถูกเปรียบ	แบบเปรียบ
โรฮิงญา	สิ่งสกปรก
การจัดการปัญหา	การทำมาสะอาด
รัฐบาล/เจ้าหน้าที่รัฐ	ผู้ทำความสะอาด

- ตัวอย่าง 22 ในส่วนของต่างประเทศเอง ก็น่าจะเห็นถึงความตั้งใจจริงของประเทศไทยซึ่งเราเป็นประเทศกลางทาง ได้แก้ปัญหาว่างที่ดีที่สุดแล้ว เหตุการณ์ก็หมักหมมมานาน ที่ผ่านมามีการออกหมายจับบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ได้เป็นจำนวนมาก ทั้งนี้ ในส่วนของต่างประเทศต้องเข้าใจว่าเราทำเต็มที่แล้วและจะทำให้ดีขึ้น (ไทยรัฐ 17 พ.ค. 58)
- ตัวอย่าง 23 ผู้สื่อข่าวรายงานว่า มีเจ้าหน้าที่ตำรวจสันติบาลลงพื้นที่ จ.ระนอง เพื่อเก็บข้อมูลต่างๆ โดยเฉพาะประเด็นปัญหาการนำชาวโรฮิงญาเข้ามา สวมสิทธิ์ชาวไทยพลัดถิ่นเพื่อพอกตัวเป็นคนไทยโดยสมบูรณ์ (คม ชัด ลึก 6 มี.ค. 52)
- ตัวอย่าง 24 เจ้าหน้าที่กวาดล้างจับกุมชาวโรฮิงญากว่า 100 คน เขื่อนนายหน้าค้ามนุษย์ข้ามชาติหลบหนีเข้าเมือง (เดลินิวส์ 13 ต.ค. 57)

จากส่วนที่ขีดเส้นใต้ในกลุ่มตัวอย่างที่ยกมาข้างต้นจะเห็นว่า เป็นการเปรียบเทียบโรฮิงญาเป็นสิ่งสกปรกที่หมักหมมและทางการไทยต้องทำความสะอาดด้วยการกวาดล้างให้หมดไป นอกจากนี้อุปลักษณะสิ่งสกปรกยังปรากฏใช้กับขบวนการค้ามนุษย์โรฮิงญาด้วย มโนอุปลักษณะ **[การแก้ปัญหาโรฮิงญา คือ การทำความสะอาด]** สื่อให้เห็นว่าทางการไทยมองว่าชาวโรฮิงญาเป็นกลุ่มที่ต้องกวาดล้างออกไป ผู้วิจัยเห็นว่าแม้ความสกปรกจะไม่ได้ทำให้เกิดความเสียหายที่รุนแรง แต่ทำให้บ้านหรือประเทศไทยไม่สะอาดเรียบร้อย และผู้อื่นอาจจะมองว่าไม่ดี ด้วยเหตุนี้แบบเปรียบเทียบนี้จึงช่วยสร้างความชอบธรรมให้ฝ่ายไทยในการเข้ามาจัดการปัญหาดังกล่าวให้เรียบร้อย

3) อุปลักษณณ์วัชพืช กลุ่มนี้เป็นการเปรียบเทียบชาวโรฮิงญาและขบวนการค้ามนุษย์เป็นวัชพืชซึ่งอาจรวมถึงพืชพรรณไม้ที่ไม่ต้องการ และการแก้ปัญหาของฝ่ายไทยเป็นเหมือนกับการกำจัดวัชพืช เห็นได้จากถ้อยคำอุปลักษณะ เช่น รากเหง้า หยั่งลึก รกราก ถอนราก ขุดรากถอนโคน ฯลฯ สามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์ได้ดังนี้

	สิ่งที่ถูกเปรียบ	แบบเปรียบ
	โรอิงญา	วัชพีช
	การแก้ปัญหา	การกำจัดวัชพีช
	รัฐบาลไทย/เจ้าหน้าที่	ผู้แก้ปัญหา
ตัวอย่าง 25	รากเหง้าของปัญหาผู้อพยพเกิดจากชาวโรอิงญาในรัฐยะไข่ไม่ได้รับการรับรองสัญชาติ จึงต้องอพยพไปหางานทำหรือแสวงหาอนาคตที่ดีกว่าในต่างแดน และตกเป็นเหยื่อของขบวนการค้ามนุษย์ในที่สุด (ไทยรัฐ 24 พ.ค. 58)	
ตัวอย่าง 26	ย้อนถึงรากความขัดแย้งทางศาสนาและชาติพันธุ์ที่แทรกซึมและหยั่งลึกในประวัติศาสตร์ของเมียนมามาซึ่งเหตุการณ์ความรุนแรงหลายระลอกและการเลือกปฏิบัติอย่างเป็นระบบ (มติชน 17 พ.ย. 58)	
ตัวอย่าง 27	หลังจากที่มิชชันนารี “คม ชัด ลึก” เปิดประเด็นการอพยพย้ายถิ่นฐานของชาวโรอิงญาเข้ามาตั้งรกรากอยู่ใน จ.ระนอง อย่างต่อเนื่อง ในที่สุดเจ้าหน้าที่ฝ่ายความมั่นคงก็เปิดยุทธการกวาดล้าง และจัดระเบียบแรงงานต่างด้าว ทั้งแรงงานพม่า และโรอิงญา ในเขตตัวเมืองระนอง (คม ชัด ลึก 19 ก.พ. 52)	
ตัวอย่าง 28	‘ประยุทธ์’ เตรียมถก ‘มาเลย์-พม่า’ ถอนรากปมโรอิงญา (ไทยรัฐ 8 พ.ค. 58)	

จากกลุ่มตัวอย่างที่ยกมาจะเห็นว่าเป็นการเปรียบเทียบโรอิงญาว่าวัชพีชที่ฝังราก ดังนั้นรัฐบาลไทยจึงต้องกำจัดวัชพีชออกไปด้วยการขุดรากถอนโคน กล่าวได้ว่าถ้อยคำอุปโลกณ์ที่ปรากฏสื่อมวลชนในอุปโลกณ์ **[การแก้ปัญหาโรอิงญา คือ การกำจัดวัชพีช]** การใช้อุปโลกณ์นี้เป็นการสร้างภาพเหมารวมของโรอิงญาว่าเป็นสิ่งสมควรถูกถอนหรือกำจัดทิ้งไป ทั้งยังสร้างความชอบธรรมให้การกระทำของฝ่ายไทย กล่าวคือ เมื่อโรอิงญาถูกเปรียบเป็นวัชพีช การกำจัดวัชพีชออกไปจึงเป็นสิ่งที่เหมาะสมและยอมรับได้เพื่อให้เกิดความเรียบร้อย

4.1.3 โรอิงญาเป็นกลุ่มคนที่น่าสงสาร

ภาพตัวแทนโรอิงญาเป็นกลุ่มคนที่น่าสงสาร สื่อผ่านอุปลักษณ์ธุรกิจ โดยการเปรียบโรอิงญาเป็นสินค้าหรือเป็นวัตถุที่มีการซื้อขายโดยขบวนการค้ามนุษย์ เมื่อใช้แบบเปรียบเทียบนี้จึงทำให้โรอิงญาเป็นเพียงสินค้า ไม่มีชีวิต และขบขันให้เห็นพฤติกรรมของขบวนการค้ามนุษย์ที่เข้ามาแสวงหาประโยชน์จากการทำธุรกิจผิดกฎหมายนี้ จากการวิเคราะห์พบว่าสื่อผ่านถ้อยคำ เช่น *ธุรกิจ การซื้อขาย นายหน้า ออเดอร์ กว๊านซื้อ ขน ฯลฯ* ดังสามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์ได้ดังนี้

สิ่งที่ถูกเปรียบ	แบบเปรียบเทียบ
การค้ามนุษย์	การทำธุรกิจ
โรอิงญา	วัตถุ/สินค้า
ขบวนการค้ามนุษย์	นายหน้า

- ตัวอย่าง 29 ด้าน “เอก อังสนานนท์” เผยเล็งนักการเมืองและนายทุนเกี่ยวพันคดี ขณะที่นายทนายเร่ร่อนมีต่ออย่างจริงจัง (ไทยรัฐ 6 มิ.ย. 58)
- ตัวอย่าง 30 ในกลุ่มนี้ 20 คน มีนายหน้าขบวนการค้ามนุษย์นำรถยนต์กระบะมารอรับที่บริเวณข้างสำนักงานทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม จ.ภูเก็ต ส่วน 17 คนไม่อยู่ในออเดอร์ จึงต้องหลบหนีตามยุทธกรรม (เดลินิวส์ 14 ส.ค. 56)
- ตัวอย่าง 31 หน่วยงานหลักที่เกาะติดปัญหาอยู่ในขณะนี้ คือ ตำรวจภูธรภาค 8 และตำรวจภูธรภาค 9 ที่มีการจัดตั้ง “ศูนย์อำนวยการศูนย์ปฏิบัติการ ตำรวจภูธรภาค 9” ซึ่งการแก้ไขในปัจจุบันยังเป็นมาตรการการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าในการจัดการกับขบวนการค้ามนุษย์ที่มีทั้งคนไทยและคนต่างชาติร่วมกันปฏิบัติการรับ-ส่งออเดอร์ชาวโรอิงญาเข้ามาเป็นทอดๆ (คม ชัด ลึก 12 พ.ค. 58)
- ตัวอย่าง 32 ดีเอสไอไล่จับโรอิงญา “ขายโรตี” ในกรุงเทพฯ 13 ราย สอบขยายผลหาขบวนการค้ามนุษย์ เผยมีนายหน้า 2-3 กลุ่มกว๊านซื้อโรอิงญาที่ถูกผลักกลับที่ อ.แม่สอด ก่อน “สวมบัตร” ส่งกลับ จ.ระนอง (คม ชัด ลึก 19 ก.พ. 52)

จากส่วนที่ขีดเส้นใต้ในกลุ่มตัวอย่างจะเห็นว่าเป็นการใช้คำศัพท์เกี่ยวกับการทำธุรกิจ เช่น *ออเดอร์* *กิวรันซ์* *นายหน้า* ฯลฯ มากล่าวถึงเหตุการณ์ สะท้อนมโนอุปลักษณะ [โรอิงญา คือ สินค้า] โดยชาวโรอิงญาถูกเปรียบเป็นสินค้าหรือวัตถุดิบ และเมื่อชาวโรอิงญาถูกทำให้เป็นสินค้า จึงก่อให้เกิดเส้นแบ่งที่พร่าเลือนระหว่างการค้าที่ถูกกฎหมายกับผิดกฎหมาย กล่าวคือ เป็นการใช้อุปลักษณะโดยการนำสิ่งที่ถูกเปรียบคือ การค้ามนุษย์ (ซึ่งผิดกฎหมาย) มาเปรียบกับการค้าหรือการทำธุรกิจทั่วไป (ถูกกฎหมาย) อาจทำให้คนบางกลุ่มมองว่าชาวโรอิงญาว่าเป็นเพียงสินค้าและเข้ามาหาประโยชน์กับคนกลุ่มนี้ได้

4.1.4 โรอิงญาเป็นปัญหา

ภาพตัวแทนโรอิงญาเป็นปัญหา (ที่ไทยต้องแก้ไข) สื่อผ่านอุปลักษณะ 2 กลุ่ม ได้แก่ อุปลักษณะเกมกีฬาและอุปลักษณะการเรียน ดังสามารถอธิบายได้ดังต่อไปนี้

1) **อุปลักษณะเกมกีฬา** เป็นการเปรียบเทียบการแก้ปัญหาของประเทศต่างๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ว่าเหมือนการเล่นกีฬา สื่อผ่านถ้อยคำอุปลักษณะ เช่น *ตีปิงปอง* *กติกากตามเกม* ฯลฯ โดยสามารถเชื่อมโยงได้ดังนี้

สิ่งที่ถูกเปรียบ	แบบเปรียบเทียบ
โรอิงญา	เกม/กีฬา
ประเทศที่ได้รับผลกระทบ เช่น ไทย อินโดฯ	ผู้เล่นเกม/กีฬา
วิธีการดำเนินการแก้ปัญหา	การทำตามกติกา
สหประชาชาติ/สหรัฐอเมริกา	ผู้ชม

ตัวอย่าง 33 ขณะนี้เรือลำดังกล่าวอยู่ในจุดทับซ้อนระหว่างมาเลเซียและอินโดนีเซีย ซึ่งถ้าเป็นจริง เท่ากับตอกย้ำสถานการณ์ที่ชาติต่างๆ ในภูมิภาคใช้วิธี “ตีปิงปอง” หรือการผลักใสเรือผู้อพยพให้ออกไปจากน่านน้ำของตนเอง (ข่าวสด 18 พ.ค. 58)

- ตัวอย่าง 34 พล.อ.ทรงกิตติกล่าวอีกว่า ประเทศไทยยอมรับให้คนกลุ่มนี้เข้ามาไม่ได้ ส่วนขั้นตอนการปฏิบัติตามกฎหมาย คือ การส่งกลับออกไปซึ่งทำตามกฏกติกาอยู่แล้ว (ไทยรัฐ 19 ม.ค. 52)
- ตัวอย่าง 35 ถ้าเจอในอาณาเขตของไทยก็ต้องแนะนำดำเนินการว่าจะดำเนินการอย่างไร ก็ต้องดูแลตามกติกา และหาทางช่วยเหลือไปประเทศที่สามต่อไป (เดลินิวส์ 16 ม.ค. 56)
- ตัวอย่าง 36 เมื่อถามย้ำว่าจะเปิดโอกาสให้ยูเอ็นเอชซีอาร์พบกับกลุ่มโรฮิงญาด้วยหรือไม่ นายอภิสิทธิ์ กล่าวว่า ก็ควรจะมาคุยกับทางเราว่าจะทำงานร่วมกันอย่างไร เขาสามารถเข้ามาทำงานได้ แต่ต้องอยู่บนพื้นฐานของความร่วมมือและความเข้าใจในกติกาที่เหมาะสม (คม ชัด ลึก 21 ม.ค. 52)
- ตัวอย่าง 37 รัฐบาลก็แก้ไข้ปัญหาไปตามเกม เมื่อเขาเข้ามาถึงฝั่งบ้านของเราก็ต้องดูแลกัน การส่งต่อประเทศที่สามก็เป็นเรื่องที่ต้องดำเนินการต่อไป แต่ที่ผ่านมาใช้เวลานานมาก เป็นภาระของประเทศเรา (เดลินิวส์ 16 ม.ค. 56)

จากส่วนที่ขีดเส้นใต้ในกลุ่มตัวอย่างที่ยกมาจะเห็นว่า เป็นการใช้คำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับเกมก็พามาอธิบายถึงวิธีการแก้ปัญหาโรฮิงญา โดยไทยและประเทศที่ได้รับผลกระทบเป็นผู้เล่นเกมและปฏิบัติตามกฏกติกา นอกจากนี้หนังสือพิมพ์ยังเสนอให้เห็นว่าประเทศในภูมิภาคอาเซียนแก้ปัญหาโรฮิงญาเหมือนการเล่นปิงปอง หากพิจารณาจะเห็นว่ากีฬาประเภทนี้แต่ละฝ่ายจะตีลูกปิงปองให้ไปตกในเขตของผู้อื่นเพื่อจะได้แต้ม เหมือนการผลักดันชาวโรฮิงญาออกไปจากดินแดนของตนเองก็ทำให้ประเทศหมดภาวะ ทั้งนี้การกระทำดังกล่าวเป็นกฏกติกาที่ผู้เล่นต่างปฏิบัติและยอมรับว่าเหมาะสม อย่างไรก็ตามบางกลุ่ม เช่น สหประชาชาติ สหรัฐอเมริกา ในฐานะผู้ชมดูเหมือนจะไม่พึงพอใจกับกติกาดังกล่าว การใช้อุปถัมภ์เกมกีฬาเป็นการนำเสนอว่าฝ่ายไทยเป็นผู้แก้ปัญหาและดำเนินการตามหลักการ ในขณะที่ชาวโรฮิงญาเป็นปัญหา (เป็นเกมกีฬาที่ไทยจำเป็นต้องเล่น)

2) **อุปลักษณะการศึกษา** เป็นการเปรียบเทียบการแก้ปัญหาโรอิงญากับการสอบ โดยที่ปัญหาโรอิงญาเปรียบเหมือนโจทย์ปัญหาคำถาม ผู้ทำข้อสอบคือรัฐบาลไทย และประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นผู้ทดสอบ สื่อผ่านถ้อยคำอุปลักษณะ เช่น *ศึกษา รายละเอียด ดิวเข้ม หาคำตอบ ดอยโจทย์ จัดอันดับ ฯลฯ* ดังสามารถเชื่อมโยงได้ดังนี้

	สิ่งที่ถูกเปรียบเทียบ	แบบเปรียบเทียบ
	การแก้ปัญหาโรอิงญา	การทำบททดสอบ/การหาคำตอบ
	การจัดอันดับการค้ำมนุษย์	ผลสอบ
	ไทย/สหรัฐอเมริกา	ผู้ทำข้อสอบ/ผู้ทดสอบ
ตัวอย่าง 38	วิกฤติผู้อพยพที่กำลังเกิดขึ้นในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และยุโรป เปรียบได้กับ บททดสอบด้านมนุษยธรรม ของคนทั้งโลก (ไทยรัฐ 22 พ.ค. 58)	
ตัวอย่าง 39	'เลขาสมช' มั่นใจ 29 พ.ค.ได้ คำตอบ แก้ปัญหา 'โรอิงญา' (คม ชัด ลึก 26 พ.ค. 58)	
ตัวอย่าง 40	เมื่อถามว่ามีแนวคิดที่จะตั้งศูนย์พักพิงเพื่อให้กลุ่มโรอิงญา ใต้อยู่ในประเทศไทยก่อนหรือไม่ นายกษ กล่าวว่ จริงๆ แล้วอยากให้มีการประสานงานเป็นขั้นตอนก่อน เพราะการตั้งศูนย์ ไม่ได้ตอบโจทย์ (เดลินิวส์ 18 ม.ค. 56)	
ตัวอย่าง 41	พม่าจะต้องแสดงความรับผิดชอบต่อประชาชนของตัวเอง โดย คำตอบสุดท้าย คือการมอบความเป็นพลเมืองให้ (ไทยรัฐ 30 พ.ค. 58)	
ตัวอย่าง 42	ส่วนกรณีที่มีกระแสวิพากษ์วิจารณ์ การจัดอันดับการค้ำมนุษย์ ของประเทศไทยที่อยู่ในระดับ tiers 3 จากการพิจารณาของสหรัฐอเมริกา ซึ่งในการ จัดอันดับ ส่วนหนึ่งมาจากเจ้าหน้าที่รัฐไม่โปร่งใส นั้น พล.ต.อ.เอก ยืนยันว่า ตั้งแต่เกิดคดีค้ำมนุษย์โรอิงญาไม่มีเจ้าหน้าที่เข้าไปเกี่ยวข้องในการรับผลประโยชน์ และที่ผ่านมา สำนักงานตำรวจแห่งชาติแสดงให้เห็นถึงการปฏิบัติและการแก้ไขปัญหาการค้ำมนุษย์อย่างต่อเนื่องชัดเจนตลอดมา ตามนโยบายของรัฐบาล (มติชน 26 มิ.ย. 58)	

จากกลุ่มตัวอย่างจะเห็นว่าเป็นการใช้คำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับการทดสอบมาอธิบายการแก้ปัญหาโรอิงญา โดยเปรียบเทียบการแก้ปัญหาเป็นเหมือนการทำบททดสอบ และรัฐบาลไทยในฐานะผู้สอบต้องศึกษารายละเอียดต่างๆ เพื่อที่จะหาคำตอบที่ถูกต้องให้ได้ ทั้งนี้ฝ่ายไทยมองว่าคำตอบที่ดีที่สุด ไม่ใช่การตั้งศูนย์อพยพในประเทศไทย แต่เป็นการที่พม่าควรจะให้สิทธิพลเมืองแก่ชาวโรอิงญา นอกจากนี้หากพิจารณาจะเห็นว่าผู้ที่ทดสอบที่ทำหน้าที่จัดอันดับ คือ ประเทศสหรัฐอเมริกา การใช้แบบเปรียบเทียบนี้ทำให้เห็นว่ารัฐบาลไทยไม่ได้มีอิสระอย่างเต็มที่ในการหาทางแก้ปัญหา เนื่องจากวิธีการแก้ปัญหาจะส่งผลถึงการพิจารณาจัดอันดับการค้ามนุษย์ของสหรัฐอเมริกา

กระบวนการจัดอันดับการค้ามนุษย์ของประเทศต่างๆ โดยกระทรวงการต่างประเทศของสหรัฐอเมริกา เป็นการกระทำตามวิถีของลัทธิอาณานิคมแบบใหม่ (neocolonialism) วิทยากร เชียงกุล และพรภิรมณ์ เอี่ยมธรรม (2547 น. 48-49) อธิบายว่าเป็นการครอบงำทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรมต่อประเทศที่ด้อยพัฒนามากว่า โดยประเทศที่เข้ามามีอิทธิพลจะเป็นประเทศที่มีอำนาจเข้มแข็ง ในช่วงหลายปีที่ผ่านมา การจัดอันดับการค้ามนุษย์เป็นสิ่งที่รัฐบาลอเมริกานำมาเป็นเงื่อนไขของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ โดยแบ่งระดับประเทศต่างๆ ทั้งหมด 188 ประเทศ ออกเป็น 3 กลุ่มใหญ่ ได้แก่ *กลุ่มที่หนึ่ง* คือ ระดับที่หนึ่ง (tier 1) คือ กลุ่มประเทศที่ทางรัฐบาลของประเทศนั้นๆ ปฏิบัติตามมาตรฐานขั้นต่ำของกฎหมายการค้ามนุษย์ *กลุ่มที่สอง* จำแนกเป็น 2 ระดับ ได้แก่ ระดับที่สอง (tier 2) คือ กลุ่มประเทศที่ทางรัฐบาลปฏิบัติตามกฎหมายไม่ครบถ้วน แต่มีความพยายามที่จะแก้ปัญหา และกลุ่มที่สองแบบเฝ้าระวัง (tier 2 watched list) ประเทศที่มีจำนวนการค้ามนุษย์เพิ่มขึ้นและไม่แสดงหลักฐานยืนยันถึงความพยายามในการแก้ปัญหา *กลุ่มที่สาม* คือ ระดับที่สาม (tier 3) คือ ประเทศที่ดำเนินการไม่สอดคล้องกับกฎหมายการค้ามนุษย์ของอเมริกา ในกรณีที่อยู่ในระดับที่สาม จะมีการพิจารณามาตรการลงโทษโดยจะไม่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการค้าอย่างไรก็ตามใน พ.ศ. 2558 ประเทศไทยถูกจัดอยู่ในระดับที่สาม แต่รัฐบาลสหรัฐอเมริกาได้ยกเว้นการลงโทษ

จากอุปลักษณะทั้งหมดที่ได้นำเสนอไป หากพิจารณา “แบบเปรียบเทียบ” จะเห็นว่า ชาวโรฮิงญามักถูกเปรียบเทียบกับสิ่งไม่มีชีวิต เช่น อุปลักษณะน้ำเปรียบเทียบกับโรฮิงญากับอุทกภัย อุปลักษณะการแพทย์เปรียบโรฮิงญาคือเชื้อโรค รวมไปถึงการเปรียบเทียบโรฮิงญาเป็นสิ่งสกปรก สิ้นค้า และเมื่อโรฮิงญาถูกเปรียบกับสิ่งมีชีวิต ผู้วิจัยพบว่าสื่อจะเลือกใช้คุณสมบัติด้านลบมาใช้เท่านั้น เช่น อุปลักษณะสงครามเปรียบเทียบกับโรฮิงญาเป็นข้าศึกที่เข้ามารุกราน อุปลักษณะบ้านที่เปรียบโรฮิงญาเป็นแขก/คนแปลกหน้าที่ขอมาอาศัย ในทางตรงกันข้าม สื่อหนังสือพิมพ์จะเลือกใช้แบบเปรียบเทียบที่เป็นมนุษย์ที่ทำหน้าที่แก้ปัญหาต่างๆ เมื่อเมื่อกล่าวถึงรัฐบาลไทยเสมอ เช่น เป็นแพทย์ที่รักษาโรค เป็นผู้ปกป้องประเทศชาติจากข้าศึก เป็นผู้บริหารจัดการน้ำ ฯลฯ ลักษณะดังกล่าวนี้อาจจะกล่าวได้ว่าอุปลักษณะทำหน้าที่แบ่งขั้วพวกเขา (โรฮิงญา) พวกเรา (ไทย) และเน้นการนำเสนอด้านลบของพวกเขา ทั้งนี้สามารถสรุปความสัมพันธ์ระหว่างภาพตัวแทนกับอุปลักษณะที่ใช้ได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1

สรุปภาพตัวแทน แบบเปรียบเทียบ และตำแหน่งของชาวโรฮิงญาและรัฐบาลไทย

ภาพตัวแทน	แบบเปรียบเทียบ	ชาวโรฮิงญาเป็น	รัฐบาลไทยเป็น
โรฮิงญาเป็นภัย	น้ำ	อุทกภัย	ผู้บริหารจัดการน้ำ
	ไฟ	อัคคีภัย	ผู้เผ่าะวังภัย
	สงคราม	ข้าศึก/ผู้บุกรุก	ผู้ปกป้องประเทศ
	การรักษาโรค	โรค	คณะแพทย์
โรฮิงญาเป็นภาวะ/ สิ่งไม่พึงประสงค์	บ้าน	แขก/คนแปลกหน้า	เจ้าบ้าน
	สิ่งสกปรก	สิ่งสกปรก	ผู้ทำความสะอาด
	วัชพืช	วัชพืช/ พืชที่ไม่ต้องการ	ผู้ถอน/กำจัดวัชพืช
โรฮิงญาเป็นกลุ่ม คนที่น่าสงสาร	ธุรกิจ	สินค้า	ผู้แก้ปัญหาการค้ามนุษย์
โรฮิงญาเป็นปัญหา	เกม/กีฬา	เกม/กีฬา	ผู้เล่นที่ทำตามกติกา
	การศึกษา	โจทย์ปัญหา	ผู้ทำบททดสอบ

4.2 หน้าทีอุปลักษณะในเชิงวิพากษ์

ในหัวข้อที่ผ่านมาผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์หมโนอุปลักษณะที่ปรากฏในวาทกรรมข่าวเกี่ยวกับชาวโรฮิงญา ซึ่งสะท้อนให้เห็นระบบความคิดที่มีต่อชาวโรฮิงญาในมิติต่างๆ ในส่วนนี้ผู้วิจัยจะกล่าวถึงผลทางอุดมการณ์ที่เกิดจาก “การเลือกใช้” แบบเปรียบเทียบต่างๆ ซึ่งเป็นสิ่งที่นักวาทกรรมวิเคราะห์ให้ความสนใจ โดยสามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

1) หมโนอุปลักษณะที่ปรากฏประกอบสร้างโดยสื่อหนังสือพิมพ์ออนไลน์ แหล่งข่าวส่วนใหญ่ที่หนังสือพิมพ์เลือก คือ เจ้าหน้าที่รัฐ ด้วยเหตุนี้ทิศทางของการนำเสนอในประเด็นชาวโรฮิงญาจึงเป็นเหมือนกระบอกเสียงของรัฐบาลไทย หากพิจารณาในช่วงเวลาที่นำเสนอข่าว (พ.ศ.2550-2558) เป็นช่วงที่ชาวโรฮิงญาอพยพเข้ามาในประเทศจำนวนมาก อุปลักษณะบางกลุ่ม เช่น อุปลักษณะน้ำ ไฟ สงคราม จึงถูกนำมาใช้เพื่ออธิบายปรากฏการณ์นี้และกำหนดมุมมองว่าชาวโรฮิงญาเป็นภัยที่กำลังเข้ามา นอกจากนี้ในช่วงเวลาดังกล่าว สื่อต่างประเทศมักนำเสนอในเชิงลบเมื่อกล่าวถึงการปฏิบัติของรัฐบาลไทย ตลอดจนการลดอันดับการค้ามนุษย์ของสหรัฐอเมริกาซึ่งประเด็นชาวโรฮิงญาเป็นปัจจัยหนึ่ง จากสถานการณ์ดังกล่าวนี้ ชาวโรฮิงญาจึงถูกมองไปในทางลบในฐานะที่ทำให้ไทยดูเสื่อมเสีย การเลือกใช้อุปลักษณะสิ่งสกปรก อุปลักษณะบ้าน อุปลักษณะการรักษาโรคจึงถูกนำมาใช้เพื่อสื่อให้เห็นว่าต้องแก้ปัญหาโดยการนำคนเหล่านี้ออกไป

2) หมโนอุปลักษณะที่ปรากฏในวาทกรรมข่าวเกี่ยวกับชาวโรฮิงญาทำหน้าที่แบ่งขั้วพวกเขา (โรฮิงญา) และพวกเรา (รัฐบาลไทยและคนไทย) กล่าวคือ กลวิธีทางภาษาประเภทอุปลักษณะทำหน้าที่เน้นการนำเสนอด้านลบของโรฮิงญา (emphasize their bad things) ผ่านการใช้แบบเปรียบเทียบที่สื่อภาพตัวแทนของโรฮิงญา (พวกเขา) ว่าเป็น “ภัยอันตราย” ที่จะเข้ามาก่อให้เกิดความเสียหายกับประเทศไทย (พวกเรา) เช่น หมโนอุปลักษณะ [การอพยพของโรฮิงญา คือ อุกถภัย] ที่เปรียบโรฮิงญาเป็นเหมือนภัยน้ำท่วมที่ไหลทะลักเข้ามาในประเทศไทย [ปัญหาโรฮิงญา คือ อัคคีภัย] ที่เปรียบเทียบปัญหาโรฮิงญากับการลุกลามของไฟที่กำลังจะขยายขอบเขตเข้ามาทำ

ความเสียหายให้กับไทย มโนอุปลักษณะ [การแก้ปัญหาโรฮิงญา คือ การทำสงคราม] ใช้แบบเปรียบเทียบสงครามเพื่อเปรียบเทียบให้เห็นว่าโรฮิงญาเป็นเหมือนข้าศึกที่บุกรุกเข้ามาในประเทศ [การแก้ปัญหาโรฮิงญา คือ การรักษาโรค] ที่เปรียบโรฮิงญาเป็นเชื้อโรคที่อาจจะก่อให้เกิดอันตรายต่อร่างกาย (ประเทศไทย) ได้ แบบเปรียบเทียบเหล่านี้ล้วนสื่อภาพด้านลบของโรฮิงญาในฐานะภัยคุกคามที่กำลังเข้ามาก่อให้เกิดความเสียหายกับประเทศไทย ด้วยเหตุนี้จึงต้องมีมาตรการที่จะไม่ให้กลุ่มคนดังกล่าวเข้ามา

หากพิจารณา “การเลือกใช้แบบเปรียบเทียบ” จะพบว่าคุณลักษณะของแบบเปรียบเทียบที่นำมาใช้ ทำหน้าที่ “ซ่อน” มิติที่น่าสงสารและลดทอนความเป็นมนุษย์ของชาวโรฮิงญา กล่าวคือ *ประการแรก* การใช้แบบเปรียบเทียบที่น่าเสนอภาพโรฮิงญาเป็นภัยคุกคาม สิ่งไม่พึงประสงค์ และวัตถุทำให้ภาพด้านลบถูกขับเน้นให้โดดเด่น ในขณะที่จะไม่ขับเน้นด้านน่าสงสาร *ประการที่สอง* มโนอุปลักษณะเกือบทั้งหมดสะท้อนให้เห็นการเลือกเปรียบเทียบโรฮิงญากับสิ่งไม่มีชีวิต (น้ำ ไฟ เชื้อโรค สิ่งสกปรก สินค้า) หรือสิ่งมีชีวิตที่ไม่ใช่มนุษย์ (วัชพืช) ในขณะที่ฝ่ายไทยจะถูกเปรียบเทียบเป็นมนุษย์เสมอ ในกรณีที่ใช้แบบเปรียบเทียบที่มีคุณสมบัติเป็นมนุษย์จะเลือกใช้คุณสมบัติด้านลบ (ข้าศึกศัตรู แยก/คนแปลก) เพื่อชี้ให้เห็นว่าเป็นกลุ่มคนที่อันตรายหรือเป็นภาระ

3) มโนอุปลักษณะที่ปรากฏในวาทกรรมชาวเกี่ยวกับโรฮิงญาไม่ได้นำเสนอภาพด้านลบของโรฮิงญาเท่านั้น แต่ยังทำหน้าที่ประกอบสร้างภาพด้านบวกของรัฐบาลไทย กล่าวคือ ฝ่ายไทยซึ่งคือรัฐบาลรวมถึงเจ้าหน้าที่รัฐถูกจัดวางตำแหน่งเป็น “ผู้แก้ปัญหา” เช่น มโนอุปลักษณะ [การแก้ปัญหาโรฮิงญา คือ การทำสงคราม] ฝ่ายไทยถูกเปรียบเทียบเป็นผู้ทำสงครามปราบปรามและปกป้องประเทศจากโรฮิงญาและขบวนการค้ายมนุษย์ ในมโนอุปลักษณะ [การแก้ปัญหาโรฮิงญา คือ การทำความสะอาด] รัฐบาลไทยเป็นผู้มีตำแหน่งหน้าที่จัดการความสกปรก (โรฮิงญา) ให้หมดไป หรือ มโนอุปลักษณะ [โรฮิงญา คือ แยกผู้มาเยือน] รัฐบาลไทยเป็นเจ้าบ้านที่สามารถเปิดหรือปิดประตูไม่ให้ชาวโรฮิงญาเข้ามา จะเห็นว่ามโนอุปลักษณะสะท้อนให้เห็น “การเลือกใช้” คุณสมบัติของแบบเปรียบเทียบนำเสนอฝ่ายไทยในฐานะ “ผู้แก้ปัญหา” นอกจากนี้ มโนอุปลักษณะ [การแก้ปัญหาโรฮิงญา คือ การเล่นเกมกีฬา] ยังช่วย

สร้างความชอบธรรมให้รัฐบาลไทยว่าดำเนินการต่างๆ เพื่อแก้ไขปัญหาโรฮิงญา ภายใต้กรอบของกฎหมาย

4) แบบเปรียบเทียบที่เลือกมาใช้มีความสัมพันธ์กับระบบความคิดความเชื่อของคนในสังคมไทย เช่น การเปรียบเทียบการอพยพของโรฮิงญากับอุทกภัยสัมพันธ์กับเหตุการณ์ภายในประเทศ กล่าวคือ ภัยน้ำท่วมเกิดขึ้นทุกปีและก่อให้เกิดความเสียหายกับประเทศ แม้แต่ในกรุงเทพมหานครก็มีปัญหาการจัดการระบายน้ำ ดังนั้นการใช้มโนอุปลักษณ์ [การอพยพของโรฮิงญา คือ อุทกภัย] จึงอาจจะก่อให้เกิดความกังวลและหวาดกลัวภัยที่กำลังจะเกิดขึ้น ทั้งยังทำให้เกิดความคิดความรู้สึกเห็นด้วยกับการสกัดกั้นไม่ให้คนกลุ่มนี้เข้ามา

แม้การกระทำดังกล่าวดูเหมือนจะไม่สอดคล้องกับแนวทางของสำนักข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ (UNHCR) หรือในกรณีของการเลือกใช้แบบเปรียบเทียบสงคราม โดยเชื่อมโยงคุณสมบัติให้ชาวโรฮิงญาเป็นข้าศึกที่บุกเข้ามาในประเทศ อาจจะก่อให้เกิดความระลึกถึงเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ที่รับรู้ในความทรงจำของคนไทย เช่น การยกทัพของพม่าเข้ามาโจมตีกรุงศรีอยุธยาจนต้องเสียกรุงถึง 2 ครั้ง ในกรณีนี้แม้ชาวโรฮิงญาอาจจะเป็นกลุ่มคนที่พม่าไม่ยอมรับในฐานะพลเมือง แต่การที่ข่าวนำเสนอว่าคนกลุ่มนี้เดินทางอพยพจากรัฐยะไซของพม่าอย่างสม่าเสมอ ย่อมก่อให้เกิดการเชื่อมโยงชาวโรฮิงญากับประเทศพม่า นอกจากนี้ผู้วิจัยพบว่าในช่วงแรกที่มีการนำเสนอข่าว หนังสือพิมพ์บางฉบับจะอ้างถึงโรฮิงญาว่า “ชาวพม่าเชื้อสายโรฮิงญา” หรือ “พม่าโรฮิงญา” ก่อนที่ภายหลังจะเลือกใช้คำว่า “โรฮิงญา” เท่านั้น

5. สรุปและอภิปรายผล

บทความนี้ตั้งคำถามงานวิจัยว่า วาทกรรมข่าวเกี่ยวกับชาวโรฮิงญาเลือกใช้มโนอุปลักษณ์ใดในการนำเสนอเหตุการณ์เกี่ยวกับชาวโรฮิงญาและมโนอุปลักษณ์ที่เลือกใช้ก่อให้เกิดผลทางอุดมการณ์อย่างไร

ผลการวิเคราะห์พบว่าวาทกรรมข่าวเกี่ยวกับโรฮิงญาในช่วง พ.ศ.2550-2558 จากหนังสือพิมพ์ออนไลน์คือ ไทยรัฐ เดลินิวส์ มติชน คม ชัด ลึก ข่าวสด จำนวน 620 ข่าว พบว่าการใช้อุปลักษณะ ได้แก่ *อุปลักษณะน้ำ* *อุปลักษณะไฟ* *อุปลักษณะสงคราม* *อุปลักษณะการรักษาโรค* *อุปลักษณะสิ่งสกปรก* *อุปลักษณะวัชพืช* *อุปลักษณะบ้าน* *อุปลักษณะสินค้า* *อุปลักษณะเกมกีฬา* และ *อุปลักษณะการเรียนรู้* สะท้อนระบบความคิดเกี่ยวกับการอพยพของโรฮิงญาโดยการเน้นให้เห็นว่าคนกลุ่มนี้เป็นภัยอันตราย เป็นภาระ/สิ่งไม่พึงประสงค์ เป็นสินค้า และเป็นปัญหา และในขณะเดียวกันก็สร้างความชอบธรรมให้แก่รัฐบาลไทยในการเข้ามาจัดการปัญหาเหล่านี้ให้หมดไป กล่าวได้ว่าเป็นการเน้นการนำเสนอด้านลบของพวกเขาและนำเสนอด้านบวกของพวกเขา

เมื่อพิจารณาจากมุมมองเชิงวิพากษ์พบว่าอุปลักษณะที่ปรากฏทำหน้าที่สำคัญ ได้แก่ 1) ทำหน้าที่แบ่งขั้วพวกเขา (ฝ่ายโรฮิงญา) และพวกเรา (ฝ่ายไทย) และชี้ให้เห็นว่าพวกเขาเข้ามาทำลายล้างเข้ามาก่อให้เกิดความเสียหายกับประเทศของเรา 2) ทำหน้าที่ขบขันให้เห็นภาพตัวแทนของโรฮิงญาในฐานะที่เป็นภัย ภาระ สิ่งไม่พึงประสงค์ ในขณะเดียวกันเมื่อภาพตัวแทนดังกล่าวถูกทำให้โดดเด่น ภาพด้านที่น่าสงสารจึงถูกซ่อนเร้นไว้และไม่มีการกล่าวถึง 3) ทำหน้าที่ลดทอนความเป็นมนุษย์ของชาวโรฮิงญา กล่าวคือ ชาวโรฮิงญามักถูกเปรียบเทียบกับสิ่งไม่มีชีวิต เช่น *อุทกภัย* *อัคคีภัย* *เชื้อโรค* *สิ่งสกปรก* หรือสิ่งมีชีวิตที่ไม่ใช่มนุษย์ เช่น *วัชพืช* แม้จะมีบางส่วนที่เปรียบเทียบโรฮิงญาเป็นมนุษย์แต่จะเลือกใช้คุณสมบัติเชิงลบ เช่น *อุปลักษณะสงคราม* เปรียบโรฮิงญาเป็นผู้บุกรุก เป็นต้น ในขณะที่ฝ่ายไทยจะถูกเปรียบเป็นมนุษย์และมีสถานะเป็นผู้แก้ไขปัญหาเสมอ หน้าที่ดังกล่าวนี้ช่วยสร้างความชอบธรรมให้กับรัฐบาลไทยในการดำเนินนโยบายสกัดกั้นและผลักดันผู้อพยพ กล่าวคือเมื่อวาทกรรมข่าวเน้นการนำเสนอภาพตัวแทนของโรฮิงญาในเชิงลบ ดังนั้นการสกัดกั้นไม่ให้พวกเขาเข้ามา ส่วนกลุ่มที่เข้ามาแล้วต้องนำออกไปจึงเป็นสิ่งที่รัฐบาลพึงกระทำและดูยอมรับได้

รายการอ้างอิง

- กัญชวลีภา ตรีกลางตอน และศิริพร ปัญญาเมธิกุล. (2560). กลวิธีทางภาษาที่หนังสือพิมพ์ไทยใช้ในการนำเสนอกลุ่มชาติพันธุ์โรฮีนจา. *วรรณวิทัศน์*, 17 (พฤศจิกายน), 162-185.
- ณัฐพร พานโพธิ์ทอง. (2556). *วาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ตามแนวภาษาศาสตร์: แนวคิดและการนำมาศึกษาวาทกรรมในภาษาไทย*. กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิทยาการ เชียงกุล และพรภิรมณ์ เอี่ยมธรรม. (2547). *อธิบายศัพท์ปรัชญาการเมืองและสังคม*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สายธาร.
- สุนทร ชุตินทรานนท์ และคณะ. (2557). *ชาตินิยมในแบบเรียนไทย*. กรุงเทพฯ: มติชน.
- อัลเบอท ปอทเจส. (2559). *ประเด็นโรฮีนจาในการ์ตูนหนังสือพิมพ์* (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขานิเทศศาสตร์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- Abid, R. Z. et al. (2017). 'A flood of Syrians has slowed to a trickle': The use of metaphors in the representation of Syrian refugees in the online media news reports of host and non-host countries. *Discourse & Communication*, 11(2), 121-140.
- Ana, O. S. (1999). 'Like an Animal I was Treated': Anti-Immigrant Metaphor in US Public Discourse. *Discourse & Society*, 10(2), 191-224.
- Brooten, L., Ashraf, S. & Akinro, A. (2015). Traumatized victims and mutilated bodies: Human right and the politics of immeidation in the Rohingya crisis of Burma/Myanmar. *The international Communication Gazette*, 77(8), 717-734.
- Charteris-Black, J. (2004). *Corpus Approaches to Critical Metaphor Analysis*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Charteris-Black, J. (2006). Britain as a container: immigration metaphors in the 2005 election campaign. *Discourse & Society*, 17(5), 563-581.
- Constantine, G. (2012). *Exiled to Nowhere: Burma's Rohingya*. Bangkok: Nowhere People.
- Crossman, L. (2014). *Myanmar's Rohingya refugees the search for human security* (B.A. Dissertation). Georgetown University, Washington D.C.

- Fairclough, N. (1995). *Media Discourse*. London: Edward Arnold.
- Hall, S. (2013). *Representation*. (2nd Edition) in Hall, S., Evans, J. and Nixon, S. Editors. London: Sage.
- Kipgen, N. (2014). Addressing the Rohingya Problem. *Journal of Asian and African Studies*, 49(2), 234-247.
- Lakoff, G. & Johnson, M. (1980). *Metaphors We Live By*. Chicago: Chicago University Press.
- Machin, D. & Mayr, A. (2012). *How to Do Critical Discourse Analysis*. London: Sage.
- Mawadza, A. (2012). *The Zimbabwean threat: media representations of immigrants in the South African media* (Ph.D. Dissertation). University of the Western Cape, Bellville.
- Musloff, A. (2015) Dehumanizing metaphors in UK immigrant debates in press and online media. *Journal of Language Aggression and Conflict*, 3(1), 41-56.
- Parker, S. (2015). 'Unwanted invaders': The representation of refugees and asylum seekers in the UK and Australian print media. *eSharp* 23, Myth and Nation.
- Refaie, E. (2001). Metaphors we discriminate by: Naturalized themes in Austrain newspaper articles about asylum seeker. *Journal of Sociolinguistic*, 5(3), 352-371.
- Sidasatian, C. (2014). *An Ethnography of Rohingya in the Thai-Asian Socio-Political Cultural Context Tolerance and Acceptance among Thailand's Muslims*. Paper presented at the 12th International Conference on Thai Studies. (22-24 April 2014).
- van Dijk. T. A. (2008). *Discourse and Power*. New York: Palgrave Macmillan.
- van Dijk. T. A. (2009). *Discourse Studies: A Multidisciplinary Introduction*. London: Sage.

Received: February 26, 2018

Revised: May 3, 2019

Accepted: May 3, 2019